

Udržitelnost a druhotné využití textilu: Recyklace prostřednictvím tkaní hadrových koberců

BcA. Veronika Močičková

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Arts Management

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	BcA. Veronika Močíčková
Osobní číslo:	K23392
Studijní program:	N0288P310001 Arts Management
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Udržitelnost a druhotné využití textilu: Recyklace prostřednictvím tkaní hadrových koberců

Zásady pro vypracování

1. Vypracujte literární a internetovou rešerši zaměřenou na tkaní hadrových koberců v kontextu udržitelné spotřeby a recyklace textilu.
2. Na základě teoretických poznatků stanovte cíle své práce, popište metodický postup a specifikujte oblasti pro další výzkum.
3. Proveďte analýzu, která zodpoví výsledky vašeho výzkumu, a vyhodnotte jej.
4. V praktické části práce využijte poznatky z analýzy a teoretické rešerše, vyhodnotte výsledky a popište, jak přispívají k vašemu projektu a k pochopení udržitelnosti a praktického využití recyklovaného textilu.
5. S využitím získaných poznatků připravte doporučení a návrhy, jak dále rozvíjet a propagovat tkaní hadrových koberců, se zaměřením na jeho sociální přínosy.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

KOLESÁR, Zdeno; JAKUBÍČEK, Vít; DUBOVSKÝ, Petr a STANICKÁ, Silvie. *Design ve službách trvale udržitelného rozvoje*. Vydání: první. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta multimediálních komunikací, 2017. ISBN 978-80-7454-647-1.
NAGUMO, Haruyoshi. *Barevné kombinace pro grafiky a designery: výběr, význam, vnímání*. Praha: Grada Publishing, 2024. ISBN 978-80-271-3626-1.
PAPANEK, Victor J. *Design pro skutečný svět. Katedra*. [Praha]: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2023. ISBN 978-80-88308-85-0.
PROŠKOVÁ, Iva. *Ruční tkaní na stavech, stávcích a rámech. Výtvarný kurz*. Praha: Grada, [2022]. ISBN 978-80-271-3355-0.
STAŇKOVÁ, Jitka. *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby 8*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1989.
THOMAS, Dana. *Vláda módy: cena rychlé módy a budoucnost oblečení*. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0368-1.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Vít Jakubíček, Ph.D.**
Kabinet teoretických studií

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. května 2025**

L.S.

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Mgr. Jana Ovčáčková, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na oživení tradiční techniky tkaní hadrových koberců v kontextu udržitelnosti a druhotného využití textilu. Teoretická část představuje historický vývoj a kulturní význam této řemeslné techniky, analyzuje aktuální trendy v oblasti recyklace textilu a jeho dalšího využití v rámci udržitelných přístupů. Věnuje se také přínosům manuální tvorby, zejména jejímu vlivu na soustředění, vnitřní klid a mezigenerační vztahy.

Praktická část diplomové práce vznikla ve spolupráci se seniory ovládajícími techniku tkaní hadrových koberců. Výsledkem je úvodní příručka doplněná pracovním listem, která přístupnou formou seznamuje se základy této techniky. Materiál je navržen jako první kontakt se zvoleným tématem a podporuje ekologické chování, tvořivost i sociální propojení.

Klíčová slova: tkaní hadrových koberců, udržitelnost, recyklace textilu, pracovní list, mezigenerační spolupráce, well-being

ABSTRACT

The thesis focuses on reviving the traditional craft of rag rug weaving in the context of sustainability and textile reuse. The theoretical part outlines the historical development and cultural significance of this technique, while also analyzing current trends in textile recycling and its application within sustainable practices. It also explores the benefits manual creative work, particularly its positive effects on concentration, inner calm, and intergenerational relationships.

The practical part was developed in collaboration with senior craft practitioners skilled in rag rug weaving. The outcome is an introductory handbook accompanied by a worksheet, designed to present the basics of the technique in an accessible way. The material serves as a first encounter with the topic and promotes environmentally responsible behavior, creativity, and social connection.

Keywords: rag rug weaving, sustainability, textile recycling, worksheet, intergenerational collaboration, well-being

Vedoucímu diplomové práce Mgr. Vítovi Jakubíčkoví, Ph.D. patří mé poděkování za odborné vedení, cenné rady, připomínky a trpělivost po celou dobu psaní této práce.

Dále děkuji pedagogům studijního programu Arts management za inspirativní přednášky a vstřícný přístup, který provázel celé studium.

Spolužačkám a spolužákovi jsem vděčná za skvělou atmosféru a přátelství, která vznikla během těch dvou let a pokračují i mimo školu.

Rodině děkuji za trpělivost, podporu a praktickou pomoc, která mi umožnila soustředit se na studium.

Oceňuji také pomoc seniorů z Loučky, spolupráci s organizací Kosenka a Ladislavu Mišíčkovi děkuji za grafické zpracování.

Díky všem, kdo byli součástí této cesty. ❤️

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 HISTORIE A KULTURNÍ VÝZNAM TKANÍ.....	12
1.1 VÝROBA A TRADICE HADROVÝCH KOBERCŮ	13
1.2 HADROVÉ KOBERCE NA VALAŠSKU.....	14
1.3 VÝZNAM HADROVÝCH KOBERCŮ V SOUČASNOSTI.....	15
2 INSTITUTE A PROJEKTY PODPORUJÍCÍ TRADIČNÍ ŘEMESLA V ČR A NA SLOVENSKU.....	16
2.1 ÚĽUV – ÚSTREDIE ĽUDOVEJ UMELECKEJ VÝROBY	16
2.2 KRÁSNÁ PRÁCE	17
2.3 BOHEMIAN PERFECTION	18
2.4 KOSENKA	18
2.5 MEZINÁRODNÍ INSPIRACE: LOOPY LOOM	19
3 UDRŽITELNOST A RECYKLACE V TEXTILNÍ VÝROBĚ	20
3.1 SOUČASNÁ TEXTILNÍ VÝROBA Z POHLEDU UDRŽITELNOSTI	20
3.2 RYCHLÁ MÓDA (FAST FASHION) A JEJÍ DOPADY	22
3.2.1 Shein: Fenomén ultra-fast fashion	22
3.3 GREENWASHING V MÓDNÍM PRŮMYSLU	23
3.3.1 Iniciativy módních značek	24
3.4 CÍRKULÁRNÍ STRATEGIE V DESIGNU	25
3.5 PRINCIPY A MOŽNOSTI UDRŽITELNÉHO DESIGNU	26
3.6 SLOW FASHION V KONTEXTU UDRŽITELNOSTI	26
3.6.1 Mária Štraneková: Slow fashion jako vědomý přístup	27
4 PRINCIP 3R: OMEZIT, ZNOVU VYUŽÍT, RECYKLOVAT	28
4.1 OMEZIT (REDUCE).....	28
4.1.1 KAVE Footwear.....	28
4.2 ZNOVU VYUŽÍT (REUSE).....	29
4.2.1 Genesis: Eko-výzva.....	30
4.2.2 Vinted.....	31
4.3 RECYKLOVAT (RECYCLE)	32
4.3.1 Uzavřený recyklační systém	32
4.3.2 Chemická recyklace textilu	33
4.3.3 Inteligentní recyklační systémy textilu	33
4.4 POVINNÉ TŘÍDĚNÍ TEXTILU OD ROKU 2025	34
4.4.1 Jak se připravit na třídění textilu	35
4.5 NOVÁ LEGISLATIVA EU: ZÁKAZ LIKVIDACE ZBOŽÍ A EKODESIGN.....	35

4.6	JAK SPRÁVNĚ TŘÍDIT TEXTILNÍ ODPAD.....	35
4.7	UPCYKLACE JAKO NOVÝ ZAČÁTEK	36
4.7.1	Ze starého nové	37
4.7.2	SUTU a upcylace.....	38
4.7.3	Hadrové koberce.....	39
4.8	UDRŽITELNOST JAKO SOUČÁST KULTURNÍ A SPOLEČENSKÉ PROMĚNY.....	40
5	SOUČASNÉ OSOBNOSTI A PŘÍSTUPY V OBLASTI TKANÍ	41
5.1	TKANEE.....	41
5.2	OLDWOMEN.....	42
6	OFFLINE AKTIVITY, DIGITÁLNÍ DETOX A WELL-BEING	43
6.1	TKANÍ JAKO DIGITÁLNÍ DETOX	43
6.2	WELL-BEING V KONTEXTU ŘEMESLNÉ TVORBY	44
7	SOCIÁLNÍ ASPEKTY A MEZIGENERAČNÍ PŘÍNOSY TKANÍ	45
7.1	MEZIGENERAČNÍ PŘÍSTUP K ŘEMESLNÉ ČINNOSTI	45
7.2	SPOLUPRÁCE SE SENIORY: PRŮBĚH WORKSHOPŮ A SDÍLENÍ DOVEDNOSTÍ.....	45
7.2.1	Praktické seznámení s technikou tkaní.....	45
7.2.2	Vyhodnocení přínosu osobní zkušenosti.....	47
7.2.3	Fotodokumentace workshopů.....	47
8	EDUKAČNÍ POMŮCKA PRO SEZNÁMENÍ S TKANÍM.....	48
8.1	VÝROBA RÁMU JAKO SOUČÁST PŘÍRUČKY ZPOMAL. HADROVÝ KOBEREC	48
8.2	DESIGN RÁMU A PRINCIP VAZBY	48
8.2.1	Vývoj prototypu a testování	49
8.2.2	Úpravy rámu podle uživatelské zkušenosti	52
8.3	VLASTNÍ REALIZACE A DOKUMENTACE NÁVODU KROK ZA KROKEM	56
9	TVORBA PŘÍRUČKY ZPOMAL. HADROVÝ KOBEREC	59
9.1.1	Volba textu a sdělení	59
9.1.2	Výběr papíru a tisk	60
10	PŘÍNOSY EDUKAČNÍ POMŮCKY V OBLASTI WELL-BEINGU A UDRŽITELNOSTI.....	61
	ZÁVĚR.....	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM OBRÁZKŮ	73
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	75
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá oživením tradiční techniky tkaní hadrových koberců v kontextu současných environmentálních výzev, principů udržitelnosti a podpory well-beingu. Podrobně zkoumá historické kořeny a kulturní význam této techniky, která představuje jednu z nejstarších forem upcyclace textilního odpadu. Dále se věnuje aktuálním problémům textilního průmyslu, zejména negativním dopadům rychlé módy, greenwashingu a neudržitelnému nakládání s textilem. Pozornost je zaměřena také na principy cirkulární ekonomiky a možnosti udržitelného designu a upcyclace jako odpovědi na tyto výzvy. Významná část textu se soustředí na sociální rozměr tkaní, především mezigenerační předávání řemeslných dovedností a rozvoj osobní tvořivosti, vycházející z praktických workshopů realizovaných ve spolupráci se seniory.

Cílem práce není nabídnout návod na výrobu kompletního hadrového koberce, ale vytvořit přístupný model pro úvodní seznámení s touto technikou. Výstupem je příručka s pracovním listem, která přibližuje základní principy plátnové vazby a současně podporuje udržitelný způsob života, rozvoj jemné motoriky, schopnosti soustředění i psychické rovnováhy. Současně přispívá k rozvoji povědomí o recyklaci, ekologickém myšlení a smysluplném využívání materiálů, které by jinak skončily jako odpad. Navržená pomůcka vychází z teoretických poznatků, rozhovorů s nositeli tradice a praktického testování. Důraz je kladen na jednoduchost, dostupnost a možnost využití i bez předchozích zkušeností nebo speciálního vybavení.

1 HISTORIE A KULTURNÍ VÝZNAM TKANÍ

Textilní výroba hrála v české kultuře významnou roli, jejíž rozvoj byl ovlivněn jak praktickými potřebami, tak uměleckými záměry. Lidové, ručně tkané látky, představují nejen důležitou součást hmotné kultury, ale také výrazný prvek estetiky a tradic. Studium lidového oděvu je oblíbeným tématem výzkumu již několik desetiletí. Přestože se badatelé často zaměřují na celkový vzhled a vývoj oděvu, problematika vzorovaných látek, které si lidé vyráběli doma, zůstávala doposud stranou zájmu. Právě v tkaní se snoubí řemeslná preciznost s estetickým vyjádřením, jak dokládá bohatství vzorů i technik používaných pro tradiční výrobu. Tyto textilie nejen sloužily praktickým účelům, ale často odrážely kreativitu a dovednosti lidového umělce.

Lidé znají tkaní látek už od pravěku a jeho princip se v podstatě nezměnil. Díky ručním i průmyslovým tkalcovským stavům se proměnila rychlost tkaní, množství vzorů, a také širší možnosti využití. Přesto došlo v poslední době ke zjednodušení celého procesu. Historicky se tkané látky v českých zemích vyráběly jak z místních materiálů (len, konopí, vlna), tak z dovážených surovin (bavlna, hedvábí). Už v období Velkomoravské říše (8.-9. století) existují důkazy o rozmanitých textiliích, které lidé vyráběli pro každodenní i slavnostní použití. Horizontální tkalcovské stavy, zavedené ve 12. století, umožnily zefektivnit výrobu a zhotovovat látky s vyšší hustotou a preciznějším vzorem.¹

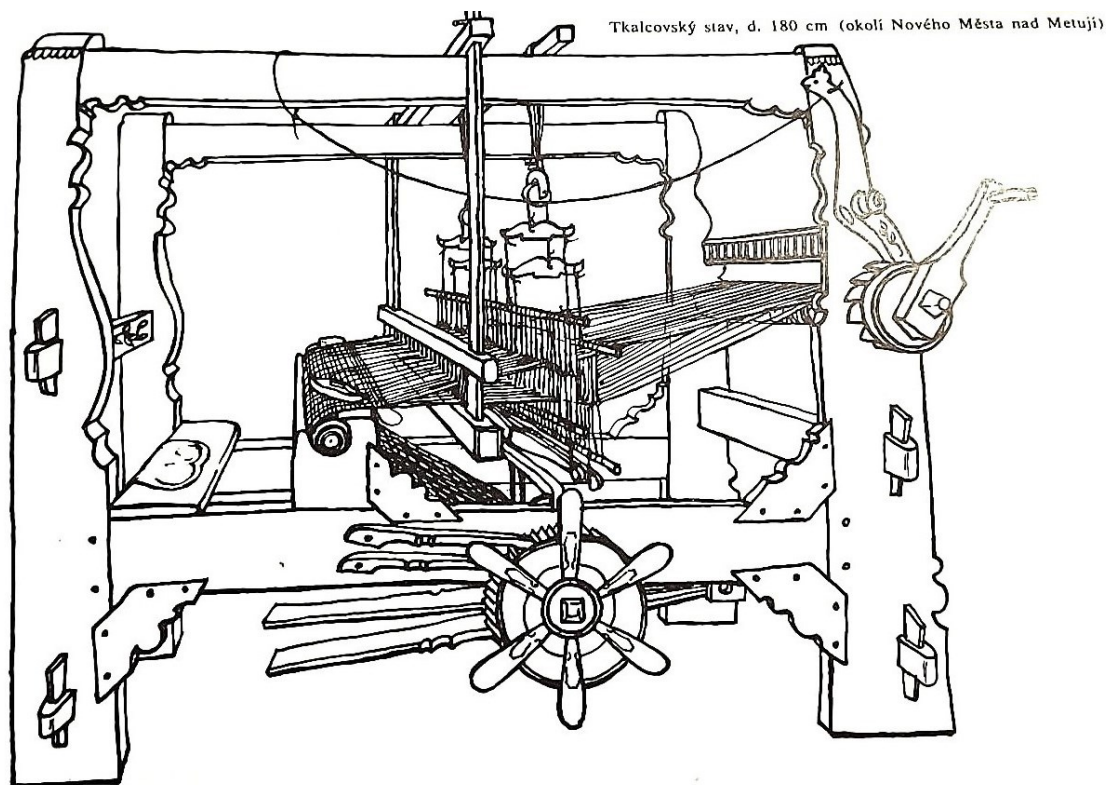
S rozvojem výroby a měnícími se společenskými podmínkami docházelo k úpravám v organizaci řemesel. Zrušením cechovních omezení se výroba plátna stala svobodnou živností. Tyto změny umožnily vznik manufaktur, které zásadně ovlivnily rozvoj textilního průmyslu. Význam cechů však postupně klesal a v polovině 19. století byly zcela zrušeny. Toto období mělo výrazný dopad na vývoj textilní výroby. Koncem 18. století došlo k její decentralizaci. Tkalci tehdy často pracovali v malých dílnách nebo přímo ve svých domovech. Dokázali samostatně zpracovat část osnovy a vytvořit produkt, který vynikal vysokou řemeslnou kvalitou. Přes průmyslový pokrok a centralizaci zůstala lidová výroba kobereců a textilií živou tradicí, jež odrážela nejen technickou zručnost, ale i kulturní identitu daného regionu.²

Tkaní však nebylo pouze praktickou dovedností, ale mělo i hluboký kulturní význam. Bylo úzce spojeno s rodinnými tradicemi a sociálním postavením jednotlivců i komunit.

¹ PROŠKOVÁ, *Ruční tkaní na stavech, stávcích a rámech*, 2022, s. 7.

² STAŇKOVÁ, *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby* 8, 1989, s. 5-6.

Vzorová rozmanitost a estetická hodnota ručně tkaných koberců odrážely regionální identitu i kreativitu jejich tvůrců. Každý kus byl unikátní a mohl sloužit nejen jako užitkový předmět, ale také jako symbol místní kultury.

Obrázek 1 Tkalcovský stav, d. 180 cm (okolí Nového Města nad Metují)³

1.1 Výroba a tradice hadrových koberců

Řada lidových tkalců, kteří vyráběli ze své příze a vlny interiérové textilie, se s ubývajícím zájmem o jejich tradiční výrobky začala věnovat tkaní hadrových koberců. První zmínky o této činnosti pocházejí z konce 19. století, například z Červené Lhoty u Jindřichova Hradce, okolí Jevíčka a dalších regionů. Tkaní se zaměřovalo na pačesné a koudelné lněné či konopné osnovy, do nichž se vplétaly útkové pruhy z rozstříhaných starých látek. Nejčastější označení těchto koberců bylo: hadrové, šlapačky, deky, tepichy nebo hadry na zem.⁴ Výroba byla oblíbená zejména mezi lidovými tkalci, kteří se snažili najít nové využití zbytků starých textilií v době klesající poptávky po tradičních domácích tkaninách.

V období 1910 až 1940 se hadrové koberce staly běžnou součástí domácností v menších městech a u dělnických či úřednických rodin. Výrobu ovlivňovaly ekonomické podmínky

³ STAŇKOVÁ, *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby* 8, 1989, s. 27.

⁴ Tamtéž, s. 234.

i módní trendy. Ženy připravovaly útkové pásy ze starého oblečení a navíjely je do klubek, zatímco osnovní přízi zajišťoval tkadlec. Barvy a vzory odrážely vkus místních obyvatel; oblíbené byly pruhy v červené, zelené nebo černé barvě. Koberečky často měly podobu běhounů, kterými se zdobily chodby či místnosti. Využíváním textilních zbytků byly tyto výrobky ekonomicky dostupné a přizpůsobitelné vkusu zákazníků. Díky tomu se rozšířily i mimo české země a staly se oblíbenou součástí lidové kultury, která odrážela regionální tradice a řemeslnou dovednost.⁵

1.2 Hadrové koberce na Valašsku

Zatímco předchozí část pojednávala obecně o historii hadrových koberců, mé první osobní setkání s touto technikou proběhlo až na Valašsku, v obci Loučka u Vizovic. Koberce ze zbytkových látek, které kdysi patřily k běžnému vybavení domácností, mě okamžitě zaujaly jednoduchostí a krásou. Myšlenka vytvořit z nepotřebných materiálů praktické a estetické výrobky ve mně probudila zájem o tuto techniku.

Příležitost poznat techniku tkání důkladněji jsem měla při návštěvě Valašského jarmeku ve Valašských Kloboukách. Dobrovolníci zde představují tradiční řemesla a oživují kulturní dědictví regionu. Během této návštěvy jsem zavítala také do komunitního centra Kosenka, které se zaměřuje na uchovávání valašských tradic. Nejvíce mě zde oslovilo tkání na historickém stavu, které ukazovalo, jak předkové dokázali obyčejné hadry proměnit v krásné a funkční textilie. Kosenka se dnes věnuje nejen uchovávání tradic, ale i jejich předávání mladším generacím s důrazem na udržitelnost.

Přestože jsou hadrové koberce na Valašsku známé, zůstávají méně zdokumentované než místní gobelíny, jejichž výroba má zde dlouhou tradici sahající do roku 1898, kdy Rudolf Schlattauer založil první gobelínovou dílnu v Zašové. Tato dílna, dnes v podobě Moravské gobelínové manufaktury ve Valašském Meziříčí, pokračuje v tvorbě uměleckých gobelínů.⁶

Výroba hadrových koberců byla jednodušší a probíhala často formou spolupráce, kdy lidé stříhali staré látky a posílali je tkalcům, kteří je zpracovávali na zakázku. Díky této spolupráci vznikaly kvalitní a odolné koberce s jedinečnými příběhy.

⁵ STAŇKOVÁ, *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby* 8, 1989, s. 235.

⁶ VALOUŠKOVÁ, *Nejoblíbenější český gobelín*, 2017.

Obrázek 2 Ukázka práce na historickém tkalcovském stavu (Vrbětice)

(zdroj vlastní, 2024)

1.3 Význam hadrových koberců v současnosti

Hadrové koberce dnes získávají nový význam v kontextu aktuálních trendů udržitelnosti a návratu k tradičním hodnotám. Jejich výrobě se věnuje řada institucí a komunitních projektů v Česku i na Slovensku, které podporují nejen zachování této tradice, ale i její další rozvoj. Tkaní těchto koberců dnes znamená víc než jen recyklaci textilu. Stává se nástrojem propojení generací, terapii rukama a návrat k pomalejšímu způsobu života. Mnoho tvůrců využívá zbytky látek ze starého oblečení a přetváří je v estetické a funkční výrobky. Tímto způsobem vznikají nové hodnoty z věcí, které by jinak skončily jako odpad.

Obrázek 3 Ručně tkané koberce z recyklovaných materiálů. Výrobce: Marie Měříčková, držitelka značky Pravé Valašské⁷

⁷ MĚŘIČKOVÁ, *Řemeslné výrobky: Ručně tkaný koberec*, [2024].

2 INSTITUTE A PROJEKTY PODPORUJÍCÍ TRADIČNÍ ŘEMESLA V ČR A NA SLOVENSKU

Tradiční řemesla představují nejen kulturní dědictví, ale i inspiraci pro udržitelnou tvorbu. V této práci se proto zaměřuji na instituce, které usilují o jejich zachování a přiblížení současné společnosti. Hrají důležitou roli ve vzdělávání, dokumentaci i popularizaci řemeslných technik a zároveň propojují tradici s inovací, komunitní tvorbou a současným designem. Následující kapitola představuje výběr projektů, které se aktivně podílejí na oživení tkalcovství a dalších řemesel v českém a slovenském prostředí.

2.1 ÚLUV – Ústredie ľudovej umeleckej výroby

ÚLUV je klíčovou institucí na Slovensku, která se dlouhodobě věnuje ochraně, rozvoji a propagaci tradičních řemesel. Jeho cílem je uchovávat kulturní dědictví skrze podporu řemeslné tvorby, dokumentaci vymírajících technik a jejich propojení s moderním designem. Spojuje poznatky etnologů, dovednosti mistrů řemesel i kreativitu současných designérů.⁸ V období Československa tato organizace provozovala síť prodejen Krásná jizba, které nabízely kvalitní řemeslné a dekorativní předměty. Po roce 1954, kdy drobní řemeslníci přestali fungovat jako soukromníci, jim poskytla institucionální zázemí a umožnila pokračovat ve výrobě i prodeji. Zatímco česká část byla v roce 1995 zrušena, slovenský ÚLUV nadále funguje pod Ministerstvem kultury SR jako živá a aktivní organizace.⁹

Hlavní činnosti ÚLUV:

- spolupráce s řemeslníky a poradenství,
- vzdělávací programy pro veřejnost,
- dokumentace a výzkum tradičních technik,
- výstavy, exkurze, festivaly,
- knihovna, odborné publikace,
- mezinárodní spolupráce.¹⁰

Jednou z klíčových oblastí je tkalcovství. Instituce se nevěnuje jen dokumentaci tradičních textilií, ale pořádá i kurzy, kde si lidé osvojují techniky ručního tkaní. Tím pomáhá uchovávat řemeslné tradice a inspirovat novou generaci tvůrců.

⁸ DRAČKOVÁ, *Řemesla*, 3. díl: *ÚLUV: Strážce řemeslného dědictví*, 2024.

⁹ ETERLE, *ÚLUV*, [2024].

¹⁰ ÚLUV, *Ústredie ľudovej umeleckej výroby*, [2024].

2.2 Krásná práce

Tento projekt mě zaujal tím, jak moderně a s respektem přistupuje k tradičním technikám a propojuje je s aktuálními tématy jako je udržitelnost a design. Za iniciativou stojí tým odborníků vedený designérkou Klárou Hegerovou, který navazuje na tradici propojení lidového umění s profesionálním designem.¹¹

Součástí vize je vznik kamenného centra řemesel v Praze a důraz na udržitelný životní styl. Projekt propojuje řemeslníky, tvůrce a designéry. Patří mezi ně i Petra Pilná ze Vsetína, která z odpadního textilu na jedenácti stavech ručně vyrábí hadrové koberce a ubrusy. Tkaní pro ni není jen řemeslo, ale způsob života a vztah k tradici.¹² Oceňuji i jejich podporu studentů uměleckých škol, kteří mohou svou tvorbu představit i v zahraničí. Například výstava v Českém centru v New Yorku (2023) ukázala, jak se dá řemeslo propojit s designem, módou i interiérem.

Obrázek 4 Hadrové koberce z dílny Petry Pilné¹³

¹¹ KRÁSNÁ PRÁCE, *O nás: Za projektem stojí*, 2025.

¹² PILNÁ, *Ručně tkané koberce a ubrusy: Bio*, 2025.

¹³ PILNÁ, *Ručně tkané koberce a ubrusy: Galerie*, 2025

2.3 Bohemian Perfection

Do této kapitoly jsem zařadila Bohemian Perfection jako inspirativní platformu, která ukazuje, že ruční tkaní může být součástí současného vizuálního i kulturního jazyka. Jejím cílem je podpořit kvalitní řemeslnou tvorbu a zviditelnit mistry řemesel, jejichž práce vychází z kulturní tradice i osobního příběhu.

Název projektu, inspirovaný filozofií bohémské dokonalosti a sdílený se svolením zakladatele firmy Lasvit, vystihuje spojení estetiky, autenticity a respektu k materiálu i krajině, kde výrobky vznikají.

Bohemian Perfection:

- propojuje řemeslníky, designéry a značky,
- podporuje udržitelnou výrobu a upcyklaci,
- nabízí bezplatnou prezentaci výrobcům,
- inspiruje k cestování za řemeslem.¹⁴

Jedním z podpořených oborů je i tkalcovství. Výjimečná je práce Martiny Holcrové (Oldwomen), která ručně tká z obnošeného textilu. Začínala s hadrovými koberci, dnes tvoří také šály, plédy a textilie inspirované historií a lidovým uměním.

2.4 Kosenka

Kosenku uvádím nejen kvůli její práci v oblasti tradičních řemesel, ale i proto, že jsem se osobně zúčastnila workshopu v její tkalcovské dílně, což výrazně ovlivnilo praktickou část mé práce. V rámci svého programu na zachování a obnovu kulturního dědictví regionu byla na základně Kosenky uvedena do provozu tkalcovská dílna, kde probíhají kurzy řemesel. Tyto vedl například František Trochta, známý jako „strýček Trochta“, který se dlouhodobě věnoval výuce tradičního tkaní na tkalcovském stavu. Účastníci kurzů se zde seznamovali s technikami ručního tkaní a měli možnost vyrobit si například koberečky nebo jiné textilie.¹⁵ Dílna je součástí širšího programu zaměřeného na environmentální výchovu a obnovu venkovských tradic. V současnosti je tkaní koberců veřejnosti představováno především při Valašském jarmeku, kde na stavu tkají ti, kteří se tomuto řemeslu naučili právě od strýčka Trochty. Díky tomu tradice stále žije a předává se novým generacím.

¹⁴ BOHEMIAN PERFECTION, *Ctíme tradice a jdeme s dobou*, 2025.

¹⁵ ZO ČSOP KOSENKA, *Historie KOSENKY*, [2024].

Obrázek 5 Tkaní hadrových koberců na jarmeku¹⁶

2.5 Mezinárodní inspirace: Loopy Loom

Vedle projektů realizovaných v Česku a na Slovensku lze najít inspirativní příklady i v zahraničí. Jedním z nich je Loopy Loom, jednoduchý tkalcovský rám navržený studenty v rámci soutěže Design Ventura 2025 pořádané londýnským Design Museum. Pomůcka je vyrobena ze dřeva a díky přesně vyřezaným okrajům umožňuje snadné uchycení nití při tkaní. Loopy Loom nabízí kreativní a dostupný způsob, jak znovu využít starý textil. Podporuje společné tvoření rodičů a dětí, rozvíjí jemnou motoriku i tvořivost a přirozeně propojuje generace. Díky jednoduché konstrukci je snadné napnout osnovu a protahovat útek z proužků látky, čímž vznikají nové textilní výrobky z recyklovaných materiálů.¹⁷

Obrázek 6 Loopy Loom –tkalcovský rám pro zpracování starého textilu¹⁸

¹⁶ NAVALACHY, *Ekocentrum Kosenka*, [2024].

¹⁷ GRIFFITHS, *Schoolchildren create award-winning loom for turning old clothes...*, 6 May 2025.

¹⁸ HEALD, *Schoolchildren create award-winning loom for turning old clothes into new textiles*, 6 May 2025.

3 UDRŽITELNOST A RECYKLACE V TEXTILNÍ VÝROBĚ

Hadrové koberce představují jeden z nejstarších a nejpřirozenějších způsobů, jak zužítkovat textilní zbytky. Vyráběly se z odštířků, starého oblečení a nepotřebných látek, a jsou tak důkazem toho, že recyklace, šetrnost a zodpovědné nakládání s materiálem mají v naší kulturní tradici pevné místo. V době, kdy textilní průmysl patří mezi největší znečišťovatele planety, se k těmto tradicím opět vracíme. Nejen z nostalgie, ale především z nutnosti hledat udržitelnější přístup k výrobě a spotřebě.

V této kapitole se zaměřím na různé přístupy k tématu textilní udržitelnosti. Postupně se věnuji samotné výrobě oděvu, jeho ekologickým a sociálním dopadům, fenoménu rychlé módy i problematice greenwashingu. Dále představím alternativní přístupy jako je udržitelný design, filozofie slow fashion a možnosti upcylace. Kapitulu uzavírám pohledem na legislativní opatření a systémové změny, které mohou přispět ke skutečné transformaci textilního průmyslu.

3.1 Současná textilní výroba z pohledu udržitelnosti

Zatímco tradiční textilie vznikaly s respektem k materiálu i lidské práci, dnešní oděvní průmysl funguje v úplně jiných podmínkách. Textilní průmysl, zejména rychlá móda, patří k nejvíce zatěžujícím odvětvím z hlediska ekologie i lidských práv. Masová výroba levného oblečení vede k plýtvání přírodními zdroji a vytváří tlak na pracovní podmínky v rozvojových zemích. Některé značky se snaží reagovat ekologicky, ale často jde jen o greenwashing, tedy zavádějící marketing bez skutečného přínosu. Evropská legislativa dnes nově požaduje větší transparentnost, zákaz ničení neprodaného zboží a informování spotřebitelů o dopadu výroby.¹⁹

Výroba oblečení je velmi náročná na vodu a chemikálie. Na výrobu jednoho bavlněného trička se spotřebuje až 2700 litrů vody a vzniká kolem 3,6 kilogramu emisí CO₂. Celkově roste i objem odpadu. V USA se za dvě desetiletí zdvojnásobil. Průměrný člověk si každý rok pořídí desítky nových kusů oblečení, které často oblékne jen párkrát. Podle odhadů by bez zásadního zásahu mohl do roku 2030 objem oděvů dosáhnout až 102 milionů tun ročně, tedy přibližně 500 miliard vyrobených triček.²⁰ Značky často propagují udržitelné kolekce, ale ty tvoří jen zlomek jejich nabídky. Spotřebitelé tak snadno podlehnou dojmu,

¹⁹ THOMASOVÁ, VLÁDA MÓDY, 2020.

²⁰ GLOBAL FASHION AGENDA & THE BOSTON..., GROUP, *Pulse of the Fashion Industry*, 2017.

že podporují ekologickou módu, i když realita je jiná. Navíc je běžné, že lidé v továrnách pracují za minimální mzdu, v nevyhovujících podmínkách a bez sociálních jistot.²¹

Tento model je dlouhodobě neudržitelný. Klíčová je změna přístupu nejen u výrobců, ale i u spotřebitelů. Cestou k odpovědnějšímu přístupu může být nákup kvalitního oblečení, podpora lokálních značek, secondhandy, upcyklace nebo výměny oblečení. Někteří návrháři dnes přicházejí s novými přístupy. Pracují s recyklovanými a přírodními materiály, používají šetrnější technologie a kladou důraz na etiku i estetiku. Je však otázkou, kolik lidí bude ochotno své nákupní zvyky změnit.

Obrázek 7 Vliv jednoho trička na životní prostředí²²

²¹ THOMASOVÁ, VLÁDA MÓDY, 2020.

²² POTEX, Jaký vliv má jedno tričko na životní prostředí? Proč recyklovat, 2024.

3.2 Rychlá móda (fast fashion) a její dopady

Jednou z hlavních příčin vysokého množství textilního odpadu je rychlá móda, která produkuje levné a často nekvalitní oděvy s krátkou životností. Tento model neustále podněcuje spotřebitele k nadměrným nákupům a výrazně tak přispívá ke znečištění životního prostředí.

Model fast fashion, který se výrazně rozšířil od 90. let, staví na rychlé výrobě a nízkých nákladech v zemích s minimálními sociálními i ekologickými standardy. Produkce je často spojena s porušováním pracovních práv, využíváním levné pracovní síly a nešetrnými technologiemi. Vzhledem k masovému charakteru výroby a neustálé obměně kolekcí se oblečení stává spotřebním zbožím na jedno použití. Výsledkem jsou přeplněné šatníky, přehlcené skládky a tlak na přírodní zdroje.²³

3.2.1 Shein: Fenomén ultra-fast fashion

Jedním z nejviditelnějších představitelů fast fashion je značka Shein, která svým tempem i rozsahem výroby posouvá hranice tzv. ultra-fast fashion, tedy modelu založeného na neustálém generování nových kolekcí za minimální ceny. Shein vznikla v roce 2010 jako e-shop se svatebními šaty, ale brzy se proměnila v globálního módního giganta. Denně přidává tisíce nových položek, které rychle reagují na aktuální trendy díky analýze dat a sledování chování uživatelů.

Tento extrémně rychlý model má řadu negativních dopadů. Produkce levného polyesteru zvyšuje emise, CO₂, dochází k plýtvání materiály a často zaznívá kritika neetických pracovních podmínek v čínských továrnách. Zatímco značka navenek působí moderně a dostupně, v pozadí se skrývá vysoká ekologická i sociální cena. Místo skutečných opatření se značka uchyluje ke greenwashingu, tedy k vytváření falešného dojmu ohleduplnosti vůči životnímu prostředí.²⁴ Shein zároveň ukazuje, jak silně digitální prostředí ovlivňuje spotřebitelské chování. Algoritmy a cílená propagace na sociálních sítích posilují potřebu neustále nakupovat a sledovat trendy. Oblečení ztrácí hodnotu, stává se zbožím na jedno použití. Tento model podporuje impulzivní nákupy, zvyšuje textilní odpad a je v přímém rozporu s principy udržitelnosti.

²³ INSTITUT CÍRKULÁRNÍ EKONOMIKY, Z.Ú., *Církulární móda 2: církulární ekonomika...*, 2019.

²⁴ HOLZKNECHT, *Fenomén Shein. Jak fast fashion 2.0 zničila sen o udržitelné módě*, 2022.

Obrázek 8 Ukázka greenwashingu značky Shein²⁵

3.3 Greenwashing v módním průmyslu

Řada módních značek dnes svou produkci prezentuje jako ekologickou a ohleduplnou k životnímu prostředí. Ve skutečnosti ale často nedochází k podstatným změnám ve výrobních procesech. Takový přístup, kdy se ochrana životního prostředí stává pouze prostředkem k posílení image, je známý jako greenwashing.

Tento pojem, odvozený ze slov „green“ (ekologický) a „whitewashing“ (zastírání), označuje praktiky, jejichž cílem je vzbudit dojem ekologické odpovědnosti bez reálného dopadu. Firmy tak sice komunikují snahu o udržitelnost, ve skutečnosti ale pouze reagují na rostoucí společenský tlak a očekávání spotřebitelů, aniž by měnily svůj přístup k výrobě.²⁶ Zorientovat se v nabídce a rozpoznat skutečné ekologické produkty bývá pro zákazníky obtížné. Chybějí jednotná pravidla a certifikace, zatímco pojmy jako „přírodní“, „bio“ nebo „eco“ často nejsou podloženy žádnými konkrétními daty.²⁷ Klíčem ke zlepšení situace je nejen větší informovanost spotřebitelů, ale také zpřísnění regulací v oblasti marketingových tvrzení a důraz na transparentnost ze strany značek.

²⁵ HOLZKNECHT, *Shein*, 2022.

²⁶ PLAST I.C. UNION.CZ, *Greenwashing v módě: Odvrácená strana „udržitelného“ oblečení*, 2022.

²⁷ KOUDELKOVÁ a SAMOSEBOU, *Petra Koudelková o greenwashingu, green marketingu...*, 2022.

Obrázek 9 Příklady oficiálních certifikátů, které garantují určité parametry produktu²⁸

3.3.1 Iniciativy módních značek

Jedním z nejviditelnějších příkladů greenwashingu jsou takzvané „udržitelné“ kolekce, které mají v zákaznících vzbudit dojem ohleduplnosti či udržitelného smýšlení. Mezi často zmiňované patří například Conscious Collection od H&M nebo Join Life od Zary. Tyto projekty se prezentují jako ekologické iniciativy, avšak často čelí kritice za nedostatečnou transparentnost a omezený skutečný dopad. Obě společnosti například provozují sběrné boxy na textil, které na první pohled podporují myšlenku cirkulární ekonomiky. Reálný přínos těchto iniciativ je však zpochybňován, zejména kvůli nejasnostem ohledně dalšího zpracování a využití sesbíraného oblečení.²⁹

H&M a Zara se rovněž připojily k takzvanému Módnímu paktu G7, jehož cílem je snížit negativní dopady módního průmyslu na klima, biodiverzitu a oceány. H&M navíc deklaruje, že do roku 2030 bude vyrábět výhradně z recyklovaných nebo ekologických šetrných materiálů. Spolupracuje také s firmou I:CO, která se specializuje na sběr, třídění a další využití textilního odpadu. Přibližně 50–60 % těchto oděvů se vrací zpět do secondhandů, 35–45 % je recyklováno a zbytek je využíván energeticky. Většina recyklace však zatím probíhá formou takzvané otevřené recyklace, kdy se textilní materiál mění na jiné produkty

²⁸ PETRA KOUDELKOVÁ a SAMOSEBOU, *Petra Koudelková o greenwashingu, green marketing...*, 2022.

²⁹ WICKER, *Fast Fashion Is Creating an Environmental Crisis*, 2016.

(například výplně do matrací nebo izolační vrstvy), nikoli zpět na plnohodnotnou textilní surovinu.³⁰

Ačkoli tyto snahy naznačují určitý posun směrem k odpovědnějšímu přístupu, celkový obraz módního průmyslu zůstává problematický. Mnohé řetězce stále uvádějí na trh desítky nových kolekcí ročně, čímž podporují nadměrnou spotřebu a tlak na neustálé obnovování šatníku. Z pohledu cirkulární ekonomiky je proto klíčové nejen rozvíjet technologie recyklace, ale také snižovat objem samotné výroby a posilovat udržitelnější spotřebitelské chování.

Za pozornost stojí také způsoby, jimiž značky motivují zákazníky k účasti na svých recyklačních programech. Například H&M za odevzdané oblečení nabízí slevové poukazy. Tento přístup vede k opakovanému nakupování a není v souladu s principy slow fashion, které kladou důraz na omezení spotřeby a dlouhodobý vztah k oděvům. Zara naproti tomu spolupracuje s neziskovými organizacemi a darované oděvy využívá k přímé pomoci nebo financování charitativních projektů. Tyto iniciativy je však nutné vnímat kriticky. Skutečná udržitelnost nespočívá pouze v recyklaci, ale vyžaduje systémovou změnu v produkci i spotřebě.

3.4 Cirkulární strategie v designu

Zatímco některé módní značky o udržitelnosti spíše mluví, než konají, mnozí designéři a tvůrci hledají skutečně funkční a šetrné cesty, jak pracovat s materiály odpovědně. Tyto přístupy tvoří základ cirkulárních strategií v designu. Jednou z nich je například upcyklace.

Moderní pojetí upcyklace rozvíjeli William McDonough a Michael Braungart prostřednictvím konceptu Cradle to Cradle, tedy Od kolébky ke kolébce. Jejich přístup vychází z myšlenky, že žádný produkt by neměl končit jako odpad. Kvalitní design už od počátku počítá s tím, že materiály lze opakovaně využívat bez ztráty hodnoty.³¹ V oblasti módy se tento přístup projevuje návratem k tradičním praktikám, jako jsou opravy, přešívání nebo předávání oblečení. Roste obliba secondhandů, vintage obchodů a individuálních úprav. To vše ukazuje, že pomalejší a odpovědnější přístup k oblékání může být nejen ekologický, ale i esteticky přitažlivý a originální.

³⁰ INSTITUT CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY, Z.Ú., *Cirkulární móda 2: cirkulární ekonomika...*, 2019.

³¹ STEJSKALOVÁ, *Ekologický trend upcyklace: Když se z odpadků stanou poklady*, 2024.

3.5 Principy a možnosti udržitelného designu

Udržitelný design dnes nepředstavuje pouze módní trend, ale především odpověď na naléhavé problémy spojené s nadměrnou spotřebou, znečištěním a sociálními nerovnostmi. Designéři v tomto směru hrají zásadní roli, protože přinášejí inovace, které mohou inspirovat širší společenskou změnu. Místo vytváření zbytečných produktů se pozornost přesouvá ke kvalitě, dlouhodobé použitelnosti a propojení s místními komunitami. Důležitý je nejen výběr ekologických materiálů, ale i transparentnost výroby a zapojení lidí do celého procesu.³²

Skutečně odpovědný design nevzniká jen díky technologiím, ale především díky změně myšlení. Koncepty jako uzavřené materiálové cykly nebo již zmíněné Cradle to Cradle ukazují, že produkty lze navrhovat s minimální ekologickou stopou a respektem k přírodním zdrojům. Design tak plní nejen estetickou, ale i společenskou a environmentální funkci.³³ Vedle technologických a materiálových inovací je ale klíčová i proměna našeho spotřebního chování. Právě zde nastupuje koncept slow fashion.

3.6 Slow fashion v kontextu udržitelnosti

Slow fashion nabízí smysluplnou alternativu k modelu rychlé módy. Dává přednost kvalitě před kvantitou, podporuje lokální výrobu, nadčasový design a dlouhou životnost oblečení. Nejde jen o způsob oblékání, ale o postoj, který vychází z odpovědnosti, vědomého rozhodování a úcty k lidem i přírodě. Termín slow fashion poprvé použila Kate Fletcherová v roce 2007, inspirovaná hnutím slow food. Upozornila, že nejde pouze o zpomalení módního cyklu, ale o komplexní změnu přístupu, která bere v potaz dopady našich rozhodnutí na životní prostředí i společnost.³⁴

Produkty vytvářené v duchu slow fashion se neřídí sezónními trendy, ale jsou navrženy tak, aby vydržely dlouho a podporovaly osobní vztah k oblečení. K rostoucímu zájmu o tento přístup přispívají secondhandy, výměnné akce, vintage obchody nebo online bazary. Oblečení z druhé ruky se stává běžnou volbou nejen pro širší veřejnost, ale i pro známé osobnosti. Během pandemie navíc výrazně narostl zájem o online prodej použitého oblečení. Podle magazínu Forbes se v USA očekává, že trh s módou z druhé ruky do roku 2030 vzroste

³² PAPANÉK, *Design pro skutečný svět*, 2023, s. 219-221.

³³ KOLESÁR et al., *Design ve službách trvale udržitelného rozvoje*, 2017, s. 64-65.

³⁴ SAMOSEBOU, *Třídím jako Diva: kam vyhodit staré oblečení*, 2018.

až trojnásobně oproti roku 2019. Slow fashion se tak ukazuje nejen jako ekologicky šetrná, ale i ekonomicky výhodná cesta.³⁵

Slow fashion zároveň podporuje návrat k řemeslnosti a osobnímu vztahu k oblečení. Oproti anonymní masové produkci klade důraz na příběh, původ a autenticitu každého kusu. Není tedy jen alternativou k fast fashion, ale i výzvou ke změně našeho vztahu ke spotřebě.

3.6.1 Mária Štraneková: Slow fashion jako vědomý přístup

Márii Štranekovou zmiňují jako inspirativní příklad designérky, která principy slow fashion uplatňuje nejen ve své tvorbě, ale i v širším společenském kontextu. Její přístup propojuje módu, udržitelnost a osobní odpovědnost, což dobře ilustruje hlubší rozměr oděvu jako prostředku komunikace a péče.

V projektu Identita navrhuje oděvy jako nositele příběhu. Každý kus je opatřen visačkou Life Care Instruction, která v parafrázi na běžné ošetrovací symboly nabádá k péči o sebe sama, životní prostředí a vlastní potenciál. Tím se oděv stává nejen módním objektem, ale i osobním manifestem. Vedle své návrhářské činnosti se aktivně zapojuje do debat o udržitelném designu, například v rámci New European Bauhaus, kde upozorňuje na nutnost systémových změn a legislativních opatření proti greenwashingu a nadprodukci.³⁶

Obrázek 10 Výstava Slow Fashion, 2024 – oděv M. Štraneková³⁷

³⁵ INSTITUT CÍRKULÁRNÍ EKONOMIKY, Z.Ú., *Církulární móda 2: církulární ekonomika...*, 2019.

³⁶ FILATOVA, *Ženy české módy: Mária Štraneková*, 2024.

³⁷ PETRUŠKA, *Slow Fashion: Začni u sebe*, 2024.

4 PRINCIP 3R: OMEZIT, ZNOVU VYUŽÍT, RECYKLOVAT

Předchozí kapitola se zaměřila na hlavní výzvy spojené s textilním průmyslem, včetně jeho ekologických a sociálních dopadů, rychlé módy, greenwashingu a možností systémových změn prostřednictvím cirkulárního designu. Z této analýzy vyplývá, že přechod k udržitelnějšímu modelu není možný bez hluboké změny chování nejen na straně výrobců, ale i spotřebitelů.

Jedním z nejpřístupnějších nástrojů pro každodenní praxi je koncept 3R-Reduce (omezit), Reuse (znovu použít) a Recycle (recyklovat), který nabízí tři konkrétní strategie, jak efektivně omezit textilní odpad a podpořit cirkulární přístup k módě.³⁸ V této kapitole jednotlivé strategie představím včetně konkrétních značek, iniciativ a platform, které ukazují, že udržitelnost je nejen možná, ale i kreativní, funkční a ekonomicky životaschopná.

4.1 Omezit (Reduce)

Omezení spotřeby představuje nejúčinnější prevenci vzniku odpadu. Znamená to zaměřit se na uvážený nákup kvalitního oblečení a upřednostňování lokálních a etických značek.³⁹ Důležitým vodítkem mohou být ekologické certifikace jako GOTS nebo OEKO-TEX.

Důraz na kvalitu před kvantitou vede k výběru oděvů s delší životností, nadčasovým designem a známým původem. Pečlivě zvolený šatník nabízí nejen větší přehlednost a pohodlí, ale také osobnější vztah k oblečení. Právě tímto směrem jdou značky, které hledají udržitelnou alternativu k rychlé módě.

4.1.1 KAVE Footwear

V rámci této strategie bych chtěla představit KAVE Footwear, značku, ke které mám velmi osobní vztah. Její zakladatelka Eva Klabalová byla mou spolužačkou v oboru designu obuvi ve Zlíně a s obdivem sleduji, jak se její projekt postupně proměnil v uznávanou udržitelnou značku. Vyrábí tenisky z přebytkových a recyklovaných materiálů. Používá například zbytky gumy, korkové zátky od vína nebo kávovou sedlinu. Každý pár bot je originál, který vzniká v limitovaných edicích s důrazem na co nejnížší ekologickou stopu. Výroba probíhá lokálně. Podešve se zpracovávají v Otrokovicích a tenisky se šijí a lisují na Slovensku.⁴⁰

³⁸ SURI, *Give your Clothes a Second Act! How to Reduce, Reuse and Recycle Clothing...*, 2023.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ KAVE FOOTWEAR, *Příběh KAVE*, [2024].

KAVE dokazuje, že udržitelný přístup v obuvnickém průmyslu může být nejen funkční, ale také esteticky přitažlivý. Jejich produkty vznikají s jasně dohledatelným původem, důrazem na lidský přístup a respektem k životnímu prostředí. Značka využívá dostupné zdroje a zbytkové materiály, které proměňuje ve smysluplné výrobky. Tím dává druhý život již existujícím surovinám.

Obrázek 11 Kave – tenisky vyrobené z recyklovaných materiálů⁴¹

4.2 Znovu využít (Reuse)

Druhou strategií v rámci konceptu 3R je opětovné využití již existujících textilií. Zatímco přístup omezit míří k redukci spotřeby na samotném počátku, tato přístupová linie pracuje s tím, co už bylo vyrobeno. Nabízí způsob, jak prodloužit životní cyklus oblečení bez nutnosti jeho další výroby. Místo vyhazování zachovalých kusů do odpadu je možné je darovat, předat dál nebo přepracovat pro nový účel. Výrazným příkladem tohoto přístupu je secondhand móda.⁴²

Ještě donedávna byl pojem „sekáč“ spojován spíše s něčím zastaralým nebo méně kvalitním. Dnes však second-hand obchody a vintage butiky zažívají obrovský návrat, a to nejen jako cenově výhodné řešení, ale především jako důležitá součást udržitelné módy.

⁴¹ KAVE FOOTWEAR, *Udržitelnost / Lokální výroba / Jedinečnost: Kolekce Kave*, [2024].

⁴² SURI, *Give your Clothes a Second Act! How to Reduce, Reuse and Recycle Clothing...*, 2023.

Opětovné využívání oblečení je podle mého názoru klíčem ke snížení množství odpadu, prodloužení životnosti textilu a zároveň k vytvoření osobitého stylu, který není vázán na trendy rychlé módy.

4.2.1 Genesis: Eko-výzva

Síť second-hand prodejen Genesis představuje inspirativní příklad toho, jak lze módu dělat udržitelně a s ohledem na společnost i životní prostředí. Už řadu let nabízí alternativu k rychlé módě a klade důraz na ekologický i sociální rozměr spotřeby. Jedním z jejích projektů je Eko-výzva, která motivuje zákazníky k odevzdání oblečení, které už nenosí, ale stále může posloužit dál. Sama jsem se do této iniciativy zapojila a považuji ji za skvělý způsob, jak dát oblečení druhou šanci a zároveň získat eko kredity pro další nákup. Genesis není jen místo, kde se dá levně nakoupit oblečení z druhé ruky. Funguje jako celý systém, který podporuje šetrné nakupování, vzdělávání a opětovné využívání věcí. Kromě oblečení se zaměřuje i na další předměty a ukazuje, jak můžeme dát starým věcem nový smysl.

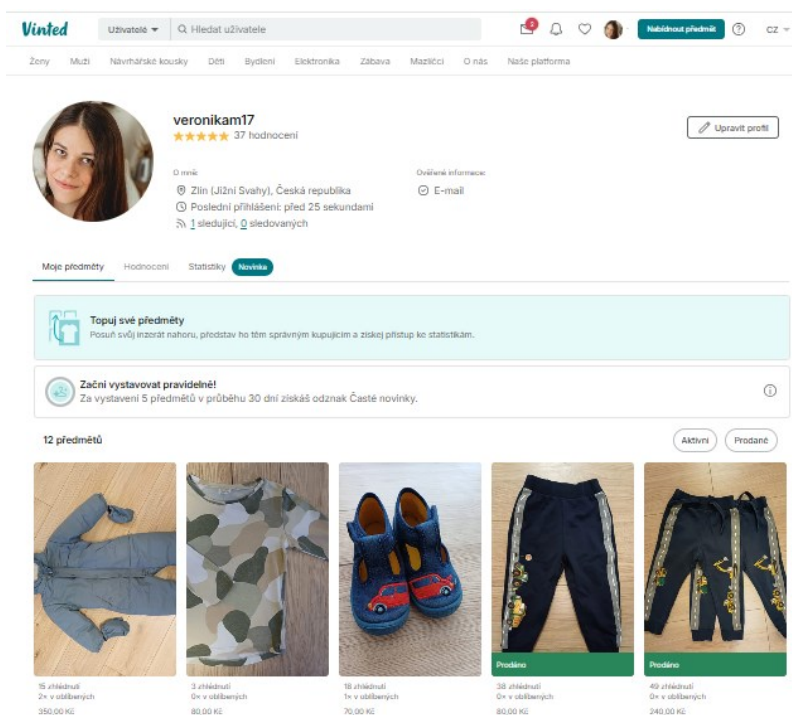
Obrázek 12 Eko-výzva v praxi: moje zkušenost s Genesis

(zdroj vlastní, 2025)

4.2.2 Vinted

Online platforma Vinted je další příklad udržitelného přístupu v oblasti módy. Jde o jednu z nejznámějších a nejpoužívanějších platform pro nákup a prodej oblečení z druhé ruky. Sama tuto platformu využívám již delší dobu, především pro prodej dětského oblečení a obuvi. Mám vždy radost, když se obnošené kousky dostanou znovu do oběhu. Získané finance pak mohu využít buď na nákup jiného oblečení přímo na Vinted, nebo si je nechat poslat na účet. Tento jednoduchý systém mě motivuje k tomu, abych věci dále neuchovávala zbytečně doma, ale předávala je dál tam, kde ještě najdou využití.

Vinted je dnes jednou z největších evropských online platform pro second-hand módu. Z původně malé aplikace pro výměnu oblečení se postupně vyvinula do nástroje, který propojuje miliony uživatelů po celé Evropě. V současnosti platforma nabízí nejen dámské, ale také pánské a dětské oblečení, obuv, doplňky, knihy, hračky nebo elektroniku. Princip fungování je jednoduchý, uživatelé zdarma vkládají fotografie a popis svých předmětů, určují cenu a kupující mohou nakupovat přímo prostřednictvím aplikace. O bezpečné platby a přepravu se postará samotná platforma. Obliba Vinted stále roste, zejména díky zájmu o udržitelnější životní styl a hledání alternativ k rychlé módě.

Obrázek 13 Můj profil na Vinted – prodej oblečení z druhé ruky⁴³

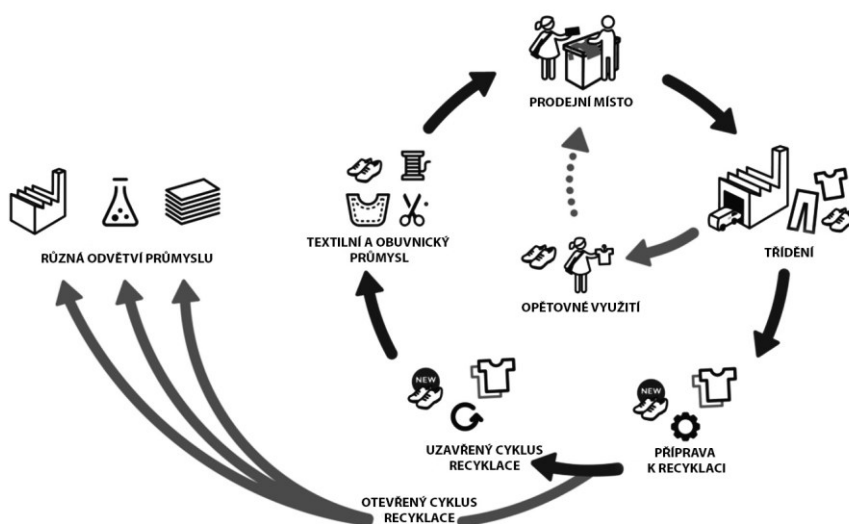
⁴³ VINTED, *Profil*, [2024].

4.3 Recyklovat (Recycle)

Zatímco přístupy omezit a znovu využít se snaží předcházet vzniku odpadu už na počátku jeho životního cyklu, recyklace přichází na řadu až ve chvíli, kdy textil nelze dále nosit, darovat ani přepřacovat. Přestože je nedílnou součástí cirkulárního přístupu, jde o technologicky i ekonomicky náročné řešení. V současnosti se zpět na nové vlákno zpracovává méně než 1 % textilu, zatímco většina končí jako izolace, výplňový materiál nebo čisticí hadry. Právě proto je recyklace až poslední možností, jak s nepotřebným textilem naložit.⁴⁴

4.3.1 Uzavřený recyklační systém

Jedním z technologicky nejefektivnějších přístupů k nakládání s textilním odpadem je uzavřený recyklační systém (closed-loop recycling), který umožňuje opakované využití materiálů v rámci jednoho výrobního cyklu. Použitý výrobek se rozloží na základní suroviny a z nich se vyrobí nový. Tím se snižuje množství odpadu a šetří přírodní zdroje. Pro jeho fungování je klíčová spolupráce mezi výrobcí, sběrnými sítěmi a aktivními spotřebiteli. Moderní technologie, jako senzory nebo umělá inteligence, umožňují přesné třídění i složitějších materiálů.⁴⁵

Obrázek 14 Schéma uzavřeného cyklu recyklace textilu⁴⁶

⁴⁴ SURI, *Give your Clothes a Second Act! How to Reduce, Reuse and Recycle Clothing...*, 2023.

⁴⁵ TOTAL UNIFORM SOLUTIONS, *The Future Lies in Closed-loop Textile Recycling*, [2024].

⁴⁶ *Circular Economy*, [2024].

4.3.2 Chemická recyklace textilu

Chemická recyklace je vhodná tam kde selhává ta mechanická hlavně u syntetických nebo směsných materiálů. Látky se chemicky rozloží na základní složky a z nich se vytvoří nová kvalitní vlákna. Tento přístup má ale zatím svá úskalí, je drahý, náročný na energii a chybí jednotná pravidla, kdy už se z odpadu stává recyklovaná surovina.⁴⁷ Evropská komise proto pracuje na sjednocení pravidel, která by definovala přesný moment kdy se odpad mění na surovinu vhodnou pro další využití (End of Waste).⁴⁸ Chemická recyklace tak může v budoucnu výrazně podpořit přechod textilního průmyslu k udržitelnějšímu modelu.

4.3.3 Inteligentní recyklační systémy textilu

Příkladem moderní recyklace je program REFIT™ tchajwanské společnosti SINGTEX, zaměřený na opětovné zpracování 100 % polyesterových oděvů. Ty jsou rozloženy na základní složky a přeměněny na nové produkty bez ztráty kvality. Klíčovým prvkem je inteligentní recyklační box, vyvinutý s organizací TDRI, který pomocí senzorů a umělé inteligence přesně identifikuje složení textilu a efektivně ho třídí. Program se osvědčil například při sběru oděvů na sportovních akcích. SINGTEX zároveň dbá na to, aby už samotný návrh oděvů odpovídal požadavkům snadné recyklace.⁴⁹

Obrázek 15 REFIT – inteligentní box pro recyklaci textilu⁵⁰

⁴⁷ NADAČNÍ FOND TECHNOLOGIE PRO 21. STOLETÍ, *Chemická recyklace je nepostradatelná...*, 2024.

⁴⁸ End of Waste – proces, při kterém odpad přestává být odpadem a stává se novým produktem

⁴⁹ CHEN, *Constructing a Closed-loop System to Realize the Textile Circular Economy*, [2024].

⁵⁰ REFIT Smart Clothes Recycling Box, [2024].

4.4 Povinné třídění textilu od roku 2025

Aby mohla recyklace textilu efektivně fungovat, je nezbytné vytvořit a udržovat funkční systém sběru a třídění. Tato část se proto zaměřuje na povinné třídění jako klíčový předpoklad pro rozvoj technologií zpracování textilního odpadu. Legislativa platná od roku 2025 představuje významný krok směrem k systémové změně v oblasti nakládání s textilem.

V České republice každoročně končí přibližně 180 000 tun textilu ve směsném odpadu. To znamená plýtvání materiálem, energií i vodou. Mnoho textilu je znehodnoceno poškozením či znečištěním a není vhodné k dalšímu využití. Evropská unie tuto situaci řeší plošně. Průměrná spotřeba textilu v EU činí 9 až 27 kg na osobu ročně, z toho se vytrídí jen třetina.⁵¹

Zavedení povinného sběru textilu má přinést jednotnější systém podobný třídění plastů nebo skla. Sběr zajistí obce pomocí kontejnerů, sběrných dvorů nebo svozů. V současnosti je k dispozici asi 10 000 kontejnerů, zpravidla provozovaných charitami či specializovanými firmami (např. Diakonie Broumov, Potex, Dimatex).⁵²

Obrázek 16 Kolik textilu se u nás nyní recykluje⁵³

⁵¹ SAMOSEBOU, *Třídění textilu v ČR – jak to bude s povinným tříděním*, 2024.

⁵² SOUSEDÍKOVÁ, *Co se stane s oblečením, které vyhodíte do kontejnerů na textil...*, 2024.

⁵³ POTEX, *Textil v odpadu: Proč recyklovat*, 2024.

Efektivní třídění ale není jen úkolem obcí a spotřebitelů. Nová legislativa zavádí také tzv. rozšířenou odpovědnost výrobců (EPR), díky níž se na nákladech za sběr a recyklaci budou podílet i samotní výrobci a dovozci. Tento systém, běžný například ve Francii pomáhá financovat potřebnou infrastrukturu. V Česku se zároveň zvažuje zavedení kontejnerů přímo v obchodech, aby bylo třídění pro veřejnost, co nejdostupnější.⁵⁴

4.4.1 Jak se připravit na třídění textilu

Od ledna 2025 bude nutné doma vytvořit podmínky pro třídění textilu. Doporučuje se:

- vynahradiť si doma prostor pro třídění (box nebo pytel),
- zvážit opravy nebo darování,
- využít re-use centra podporovaná Ministerstvem životního prostředí.⁵⁵

4.5 Nová legislativa EU: zákaz likvidace zboží a ekodesign

Evropská unie připravuje další opatření v oblasti udržitelné módy. Od poloviny roku 2026 bude zakázáno likvidovat neprodané oděvy. Výrobci je budou muset darovat, přeprodát nebo přepracovat, namísto jejich spalování či ničení. Nařízení reaguje na případy, kdy značky jako Burberry či H&M zboží ničily kvůli zachování exkluzivity.⁵⁶

Nové pravidlo o ekodesignu textilu má prodloužit životnost výrobků a usnadnit jejich recyklaci. Součástí bude i digitální pas výrobku s informacemi o složení, výrobě a údržbě. Ačkoli jde o ekologicky přínosný krok, obce upozorňují na zvýšené náklady na provoz třídících linek a sběrných míst. Pomoci by měly dotační programy a lepší komunikace s veřejností.⁵⁷

4.6 Jak správně třídit textilní odpad

S ohledem na připravované změny je klíčové znát pravidla správného třídění textilu, které se dotkne každodenní praxe obyvatel. Textilní odpad se v Česku třídí hlavně prostřednictvím speciálních kontejnerů, které se nacházejí na veřejných místech. Textil by měl být čistý a zabalený v pytlích. Odevzdat ho lze i ve sběrných dvorech.

⁵⁴ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, *Povinný sběr textilu začne platit od roku 2025...*, [2024].

⁵⁵ SAMOSEBOU, *Třídění textilu v ČR – kam a jak třídit oblečení a textilní odpad*, 2024.

⁵⁶ HANELOVA, *Evropský parlament rozhodl: Neprodané oblečení se již nesmí likvidovat...*, 2024.

⁵⁷ NADAČNÍ FOND TECHNOLOGIE PRO 21. STOLETÍ, *Greenwashing končí...*, 2024.

Do kontejnerů patří zejména:

- čisté oblečení, boty, tašky, šály a rukavice,
- bytový textil jako záclony, ubrusy nebo lůžkoviny.

Do kontejnerů naopak nepatří:

- silně znečištěné textilie,
- peřiny, molitany, kožešiny.

Poškozený či méně kvalitní textil lze recyklovat a využít při výrobě:

- izolačních a výplňových materiálů, čisticích hadrů, průmyslových utěrek,
- čalounění, matrací nebo kartonových směsí.

Vytříděný textil může být zpracován na řadu výrobků jako jsou:

- z bavlny vznikají úklidové a průmyslové textilie,
- směsi vlny a syntetiky se využívají jako výplně do polštářů a matrací,
- různé druhy látek se využívají na čalounění, slamníky či výplně.
- z bytového textilu se vyrábí papír, filtrační vrstvy nebo bankovky.⁵⁸

Pokud se textil netřídí a skončí ve směsném odpadu, obvykle končí na skládce nebo ve spalovně, což je z ekologického hlediska nejméně vhodné řešení.

4.7 Upcyklace jako nový začátek

Vedle technologicky náročné recyklace nabízí upcyklace přístup, který propojuje udržitelnost s kreativitou a individuálním řešením. Namísto snížení kvality materiálu, jak je běžné u recyklace, upcyklace jeho hodnotu naopak zvyšuje. Ze starého textilu tak vznikají nové, originální a funkční produkty.⁵⁹

Upcyklace představuje ekologicky šetrnou, ekonomicky smysluplnou a kulturně hodnotnou strategii, která omezuje vznik odpadu, šetří přírodní zdroje a podporuje osobní vztah k věcem. Zatímco dříve byla spojována spíše s domácí tvořivostí, dnes se stále častěji objevuje i v kolekcích módních značek a sociálně orientovaných projektech.

⁵⁸ SAMOSEBOU, *Třídím jako Diva: šatníky a udržitelnější hadříky*, 2021.

⁵⁹ SAMOSEBOU, *Třídím jako Diva: kam vyhodit staré oblečení?*, 2018.

4.7.1 Ze starého nové

Jedním z inspirativních příkladů upcylace na české scéně je projekt FOREWEAR, který propojuje udržitelnost, sociální podnikání a design. Tato iniciativa vznikla původně jako dobrovolnická výměna oblečení, ale od roku 2013 se proměnila v profesionální společensky prospěšný podnik. FOREWEAR pořádá ve firmách sbírky nepotřebného oblečení, které je následně tříděno. Nositelné kusy směřují k lidem v nouzi, zbytek je zpracován na recyklovaný textil. Ten je následně potištěn a přeměněn v designové výrobky, jako jsou zápisníky, obaly na notebooky nebo další kancelářské doplňky. Výroba probíhá v chráněných dílnách a tím projekt získává i silný sociální rozměr.⁶⁰

Díky tomuto přístupu dokáže FOREWEAR spojit více pozitivních přínosů. Aktivně zapojuje veřejnost do sběru oblečení, pomáhá snižovat množství odpadu, vytváří pracovní příležitosti pro znevýhodněné skupiny a firmám nabízí originální, udržitelná řešení.

Obrázek 17 Organizéry z recyklovaného textilu FOREWAER⁶¹

⁶⁰ FOREWEAR, *O FOREWEAR*, [2024].

⁶¹ FOREWEAR, *Organizéry: Město Brno*, 2023.

4.7.2 SUTU a upcyklace

Značka SUTU vznikla ve Zlíně jako oděvní projekt Elišky Hejdové, která se zaměřuje na udržitelnou módu. Její tvorba stojí na dvou pilířích – návrhu nového oblečení z lokálních materiálů a limitovaných upcyklovaných kolekcích pod názvem „SUTU zas“. Eliška pravidelně vyhledává kvalitní kousky v second-handech, které následně proměňuje v nadčasové a originální modely. Nejraději pracuje s pánským oblečením, protože bývá z kvalitních materiálů, je větší a lépe se s ním pracuje.⁶²

Z pánských košil vznikají šaty, ze sak vestičky a z kalhot sukně. Kromě vlastních kolekcí SUTU také nabízí upcyclaci na míru, například přešití šatů po babičce nebo výrobu svatebních šatů ze staré záclony. Svou tvorbou ukazuje, že udržitelnost může být stylová, funkční a osobitá. Pro veřejnost navíc pořádá kurzy přešití, podporuje tak předávání řemeslných dovedností a posilují vztah k vlastnímu oblečení.

Obrázek 18 Upcyklovaná pánská košile⁶³

⁶² SUTU, *Slow fashion kodex*, [2024].

⁶³ SUTU, *Slow, slow, baby !*, [2024].

4.7.3 Hadrové koberce

Výroba hadrových koberců patří k nejstarším formám upcyclace textilu. Koberečky vznikaly z odstřížků, nepotřebného oblečení a dalších zbytkových materiálů. Tento způsob zpracování je příkladem smysluplného využití surovin s respektem k řemeslné tradici. Technika má své kořeny v domácí výrobě a často byla výsledkem mezigenerační spolupráce, která představovala nejen praktické řešení, ale také hluboce zakořeněnou kulturní praxi.

V kontextu dnešní nadprodukce textilu získávají hadrové koberce nový význam. Nejenže odpovídají principům udržitelného designu, ale také ukazují, jak lze tradiční a jednoduché metody využít v odpovědi na environmentální výzvy. Tuto myšlenku dále rozvíjím v praktické části diplomové práce, která je založená na spolupráci se seniory, kteří techniku tkaní hadráků ovládají. Cílem je uchovat tuto dovednost pro další generace a zároveň přispět k udržitelnějšímu způsobu života.

Obrázek 19 Ukázka upcyclace v praxi: od staré košile k hadrovému koberci

(zdroj vlastní, 2024)

4.8 Udržitelnost jako součást kulturní a společenské proměny

Kapitola věnovaná udržitelnosti ukázala, že environmentální témata dnes nelze oddělovat od širších kulturních a společenských souvislostí. Otázky spotřeby, recyklace a odpovědného designu se stále více propojují s hledáním smysluplnějších životních postojů, zpomalením každodenního tempa a obnovou vztahu k věcem, které nás obklopují.

Udržitelnost v textilu dnes spojuje inovace s respektem k tradici. Vedle moderních technologií se znovu objevuje hodnota ruční práce, lokální výroby a mezioborové spolupráce. Stále častěji se ukazuje, že i zdánlivě malé kroky například péče o oblečení, upcyklace nebo tvoření v domácím prostředí mohou mít vliv na naše vnímání hodnoty věcí, vztah k přírodě i spotřební návyky. Udržitelný přístup se tak promítá nejen do designu, ale i do životního stylu jako celku.

Hadrové koberce, jako příklad jedné z nejstarších forem upcyklace textilu, ukazují, že udržitelnost není jen technologický pojem, ale také kulturní hodnota. Práce s textilními zbytky, které by jinak skončily jako odpad, představuje nejen praktický způsob, jak omezit ekologickou zátěž, ale zároveň i návrat k úctě k materiálu, lidské práci a tvořivosti.

Současné přístupy k udržitelnosti zdůrazňují důležitost kvality před kvantitou, lokální výroby a osobního zapojení. Namísto rychlé spotřeby se prosazuje přístup založený na odpovědnosti, trvalosti a vztahu ke každodenním činnostem. Význam získávají iniciativy, které propojují ekologické myšlení s komunitní tvorbou, vzděláváním a sdílením zkušeností.

Na tuto hodnotovou proměnu navazují konkrétní osobnosti a projekty, které tradiční techniky tkaní rozvíjejí v současném kontextu. Jejich přístupy ukazují, jak lze řemeslo propojit s aktuálními společenskými tématy a otevřít ho novým generacím. Následující kapitola představuje vybrané tvůrce, kteří svou prací inspirují k udržitelnému, tvořivému a vědomému přístupu k materiálu i životnímu stylu.

5 SOUČASNÉ OSOBNOSTI A PŘÍSTUPY V OBLASTI TKANÍ

Tato kapitola představuje osobnosti, které v současnosti rozvíjejí tradiční techniky tkaní v duchu udržitelnosti, edukace a podpory duševní pohody. Jejich přístupy, zaznamenané v rozhovorech uvedených v přílohách P II–P III, přinesly inspiraci pro praktickou část práce a pomohly lépe porozumět významu této činnosti v dnešní společnosti.

5.1 Tkanee

Projekt Tkanee Veroniky Gadulové spojuje tradiční tkaní s dnešním životním stylem. Zaujala mě svou hravou formou, otevřeností a snahou přiblížit řemeslo široké veřejnosti. Veronika vystudovala jazykovědu, pracovala ve financích, ale vrátila se ke kreativní tvorbě. Pod značkou Tkanee vyrábí šátky, přehozy, šály a vede kurzy tkaní online i osobně.⁶⁴

Rozhovor s Veronikou ukazuje, že tkaní je nejen řemeslnou dovedností, ale i nástrojem pro vzdělávání, vědomé zpomalení a udržitelný životní styl. Její přístup oslovuje děti, seniory i ty, kteří hledají smysluplnou, klidnou a tvořivou činnost mimo digitální svět.

Obrázek 20 Výběr z tvorby značky Tkanee⁶⁵

⁶⁴ GADULOVÁ, *TKANEE: Kdo jsem*, [2024].

⁶⁵ GADULOVÁ, *TKANEE: Galerie*, [2024].

5.2 Oldwomen

Paní Martina Holcrová, se věnuje tradičnímu tkaní a vzdělávání veřejnosti. Působí v ateliéru umístěném v historické pevnosti Fort XVII v Křelově. Během osobního setkání poskytla cenné rady k praktické části této práce, sdílela své zkušenosti a umožnila mi nahlédnout do provozu své dílny. Jako výraz podpory věnovala destičku na tkaní, která se stala přímou inspirací pro praktickou realizaci. Od prvních výrobků z obnošeného textilu přes účast na řemeslných trzích se postupně propracovala k ocenění Hanácký výrobek. Její tvorba vychází z tradice, ale zároveň reflektuje současné potřeby. Příběh paní Holcrové představuje inspirativní spojení řemeslné dovednosti, vytrvalosti a vztahu k poctivé ruční práci.

Obrázek 21 Z ateliéru Oldwomen

(zdroj vlastní, 2025)

6 OFFLINE AKTIVITY, DIGITÁLNÍ DETOX A WELL-BEING

Tkaní jako řemeslná činnost překračuje hranice techniky a stává se prostředkem vnitřního zklidnění, soustředění a návratu k sobě. V dnešní digitální a uspěchané době, kdy jsme neustále vystaveni přemíře podnětů, informací a online komunikaci, získává nový význam. Ruční práce, obzvláště tato technika, nabízí odlišný prožitek. Umožňuje zpomalit, soustředit se na přítomný okamžik a vnímat svět prostřednictvím smyslů.

Výroba hadrových koberců není jen řemeslná činnost, ale také cesta ke zklidnění a obnově duševní rovnováhy. V kontextu dnešní digitální společnosti, zahlcené informacemi a online komunikací, představuje ruční práce důležitou protiváhu.

6.1 Tkaní jako digitální detox

V posledních letech se stále více mluví o negativních dopadech nadměrného používání digitálních technologií. Termíny jako digitální únava nebo digitální zahlcení se stávají běžnou součástí debaty. Zvláště děti a dospívající jsou v každodenním kontaktu s obrazovkami, a podle odborných studií se může negativně projevit na soustředění, spánku i psychické pohodě.⁶⁶

V této souvislosti roste význam aktivit, které nabízejí možnost vypnout, zklidnit se a navázat kontakt se sebou samým. Ruční práce, jako je tkaní, nabízejí právě takový kontrast. Místo rychlého přepínání mezi okny na obrazovce se pozornost zaměřuje na rytmus, dotek materiálu a tvoření vlastního výsledku.

Zatímco digitální svět nabízí instantní vizuální podněty, tkaní podporuje zpomalení a budování vztahu k procesu. Vzniká prostor pro všímavost (mindfulness).⁶⁷ Právě proto se techniky jako tkaní, háčkování či pletení objevují i v terapeutických přístupech zaměřených na redukci stresu nebo úzkosti. Praktické zkušenosti z prostředí současného designu navíc ukazují, že rytmická, soustředěná práce s materiálem vytváří prostředí podobné meditaci. Práce na tkalcovském stavu bývá popisována jako činnost vyžadující trpělivost a koncentraci, která umožňuje zpomalit a nalézt vnitřní klid. Návrat k řemeslu tak není pouze estetickým nebo ekologickým gestem, ale i cestou k duševní rovnováze.⁶⁸

⁶⁶ STÁRKOVÁ, *Digitální detox: Jak si odpočinout od obrazovek a zlepšit své duševní zdraví*, 2024.

⁶⁷ Mindfulness – označuje stav uvědomění a záměrného zaměření pozornosti na přítomný okamžik.

⁶⁸ RUPPERT, *Tkaní je jako zenová meditace: designéři se vrací za staré stavy a zpomalují*, 2019.

6.2 Well-being v kontextu řemeslné tvorby

V pomalém a soustředěném rytmu tvorby spočívá přínos pro well-being, který Světová zdravotnická organizace definuje jako stav schopnosti jedince realizovat svůj potenciál, zvládat běžný stres, produktivně pracovat a přispívat své komunitě.⁶⁹ Veronika Gadulová, lektorka kurzů tkaní, tuto činnost označuje za formu arteterapie a digitálního detoxu. Její zkušenosti potvrzují, že tkaní pomáhá lidem zklidnit mysl a posilovat duševní rovnováhu.⁷⁰ Tuto skutečnost potvrzují i účastníci workshopů se seniory, kteří při tkaní prožívali klid a soustředěnost.

Rostoucí zájem o ruční činnosti lze pozorovat napříč generacemi. Trend DIY projektů, který se objevil například na platformách typu TikTok, odráží společenskou potřebu zpomalení a obnovy manuálních dovedností. Jak uvádí Ludmila Polomíková: „Těší mě, že z něčeho, co by jinak skončilo jako odpad, může vzniknout něco hezkého a užitečného“. ⁷¹ Díky rytmickému pohybu podporuje tato aktivita produkci serotoninu a dopaminu, hormonů štěstí, a poskytuje tak zdravou alternativu k digitálnímu přetížení. ⁷² Spojením udržitelnosti, psychické pohody a mezigeneračního sdílení se výroba hadrových kobereců stává činností, která přesahuje technickou rovinu a posiluje komunitní vztahy.

Význam well-beingu se navíc stále častěji promítá také do oblasti vzdělávání. V prostředí škol nabývá toto téma na důležitosti, protože duševní pohoda žáků i učitelů je zásadní pro efektivní učení, zdravé vztahy i prevenci psychických potíží. Mnohé školy dnes hledají způsoby, jak vytvořit bezpečné, podnětné a podporující prostředí, které dětem umožní rozvíjet jejich potenciál i emoční odolnost. Vedle programů zaměřených na socio-emoční učení nebo psychohygienu se osvědčují i aktivity manuálního charakteru, které podporují soustředění, zklidnění a smysluplné propojení s ostatními. Právě proto se tvořivé činnosti, jako je tkaní, mohou stát součástí vzdělávacích programů zaměřených na osobnostní rozvoj a komunitní učení.⁷³

⁶⁹ WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Mental health*, 17 June 2022.

⁷⁰ Rozhovor s Veronikou Gadulovou, zakladatelkou značky Tkanee, Zlín, 15. 4. 2025. Viz příloha P II.

⁷¹ Rozhovor s Ludmilou Polomíkovou, lektorkou tkaní, Valašské Klobouky, 18. 11. 2024. Viz příloha P I.

⁷² NOVÁ, *Jak zpomalit? Naučte se vnímat umění*, 2024.

⁷³ MARTINŮ, *Jak se cítit lépe v digitální době? Týden pro wellbeing ve škole poradí dětem i vyučujícím*, 2025.

7 SOCIÁLNÍ ASPEKTY A MEZIGENERAČNÍ PŘÍNOSY TKANÍ

Jak bylo uvedeno výše, tkaní hadrových koberců není pouze technickou nebo ekologickou činností, ale má také výrazný společenský přesah. Následující část proto propojuje teoretické závěry s praktickou zkušeností, kterou jsem získala během spolupráce se seniorkami ovládající tradiční techniku tkaní hadrových koberců. Zaměřuje se na sociální dimenzi tkaní, jeho roli v mezigeneračním předávání dovedností, psychické pohodě a komunitní soudržnosti.

7.1 Mezigenerační přístup k řemeslné činnosti

V tradičním prostředí se řemeslné dovednosti přirozeně předávaly mezi generacemi. Starší ženy předávaly mladším nejen techniku, ale také trpělivost, úctu k materiálu a vztah k vlastnoručně vytvořeným předmětům. Toto učení probíhalo přirozeně pozorováním, napodobováním a sdílením společného času v rodinách a komunitách.⁷⁴ Řemeslo tak nepředstavovalo pouze způsob práce, ale i prostředek komunikace, výchovy a posilování vztahů. Mezigenerační kontakt, v němž se zkušenosti přirozeně setkávaly s novými nápady, podporoval důvěru a propojení mezi lidmi. Díky tomuto soužití bylo možné uchovat techniky, které by jinak mohly zaniknout, a vnést je do současného života jako živou a tvořivou součást dnešní kultury.

7.2 Spolupráce se seniory: průběh workshopů a sdílení dovedností

Jednou z klíčových součástí praktické části této diplomové práce byla osobní účast na workshopu pod vedením tří seniorek z Valašska – Ludmily Polomíkové, Marie Měřičkové a Stanislavy Šustkové. Všechny tři se věnují udržování tradice hadrových koberců a jsou členkami spolku Kosenka, jehož komunitní centrum ve Valašských Kloboukách nám poskytlo zázemí i technické vedení. Marie Měřičková navíc vlastní certifikát Pravý valašský výrobek – Hadrák.

7.2.1 Praktické seznámení s technikou tkaní

Na workshop jsem dorazila jako úplná začátečnice bez předchozí zkušenosti. Nejprve jsem si doma připravila materiál – starou košili a bavlněné odstřížky. Mým cílem bylo vyrobit koberec pro neteř jako osobní dárek. Textil jsem nastříhala na pruhy široké 1–2 cm. Paní Polomíková mě ujistila, že přesnost není rozhodující, protože drobné nerovnosti se při tkaní

⁷⁴ BLAHŮŠEK, *Problematika prezentace a medializace tradiční lidové kultury...*, 2006, s. 28.

ztratí a celý proces je spíš o radosti z tvorby než o dokonalosti. Látku jsem smotala do klubíček a zbytky spojila šitím, takže nevznikl skoro žádný odpad.

Na Kosenku jsme dorazili k připravené osnově na historickém tkalcovském stavu. Příprava osnovy⁷⁵ patří k technicky nejnáročnějším fázím, a to především kvůli velkému množství nití a složitosti samotného navíjecího postupu.

Před samotným tkaním bylo nutné připravit materiál do člunku.⁷⁶ Látkové proužky se navíjejí na cívku pomocí špulíře, což je tradiční kolovrátkový nástroj. Navíjení musí být rovnoměrné, jinak se člunek při tkaní obtížně protahuje osnovou. Cívka se pak vloží do člunku, který se ručně protahuje mezi osnovními nitěmi. Na menších stavech, kde se používá jehla, se proužky navíjejí přímo na ni, takže mezikrok s cívkou odpadá.

Jakmile je vše připraveno, následuje samotné tkaní. Člunek se ručně protahuje zprava doleva a zpět. Po každém protažení se sešlápne pedál, který vytvoří nový prošlup, tedy mezeru mezi částí osnovních nití a umožní další utahnutí útku. Šířka koberce odpovídá šířce osnovy, délku si určuje každý podle potřeby. Tkaní probíhá v takzvané plátnové vazbě, jednoduché a pevné technice typické pro hadrové koberce.

Obrázek 22 Navíjení látkových proužků na cívku pomocí špulíře

(zdroj vlastní, 2025)

⁷⁵ Osnova – podélné napnuté nitě tvořící základ tkaniny, skrz které se protahuje útek.

⁷⁶ Člunek – nástroj k protahování útku mezi osnovou, do kterého se vkládá cívka s materiálem.

Během workshopu jsme stihli utkat čtyři menší koberečky. Jeden koberec o délce cca 45 cm trvá přibližně hodinu a odpovídá spotřebě asi tří triček v závislosti na tloušťce použitého materiálu. Hotové koberečky jsme odstříhli z osnovy a zakončili pomocí babského uzlu.⁷⁷

7.2.2 Vyhodnocení přínosu osobní zkušenosti

Workshop mi přinesl nejen nové dovednosti, ale také hlubší pochopení významu tradičního řemesla v kontextu udržitelnosti a psychické pohody. Výroba hadrových koberečů ukazuje, jak lze spojit recyklaci, komunitní sdílení a vnitřní zklidnění do jednoho smysluplného celku.

Rozhovor s Ludmilou Polomíkovou obohatil celý proces o etický rozměr. Její schopnost vidět v každém kousku staré látky nový potenciál považuji za inspirativní a plně v souladu s principy udržitelnosti. Mezigenerační sdílení zde neprobíhalo formou přednášky, ale skrze společný přítomný moment, pracovní rytmus a vzájemnou důvěru.

7.2.3 Fotodokumentace workshopů

Fotografie z průběhu workshopů jsou uvedeny v přílohách P IV–P VI. Zachycují jednotlivé fáze procesu a dokumentují spolupráci se seniorkami při práci na tkalcovském stavu. Hotové výrobky a doplňkové video s ukázkami jednotlivých kroků tkaní jsou uvedeny v příloze P VII.

Obrázek 23 Workshop pod vedením Ludmily Polomíkové

(zdroj vlastní, 2025)

⁷⁷ Babský uzel – jednoduchý uzel pro zakončení tkaniny tam, kde mají zůstat třásně jako ozdobný prvek. PROŠKOVÁ, *Ruční tkaní na stavech, stávcích a rámech*, 2022, s. 17.

8 EDUKAČNÍ POMŮCKA PRO SEZNÁMENÍ S TKANÍM

Na základě praktické zkušenosti z workshopu, rozhovorů a teoretické analýzy jsem dospěla k přesvědčení, že technika tkaní hadrových koberců má velký potenciál i v oblasti volnočasového vzdělávání a podpory tvořivého rozvoje. Z tohoto důvodu jsem navrhla jednoduchý nástroj, který slouží jako první krok ke kontaktu s tímto řemeslem. Cílem bylo zpřístupnit princip tkaní široké veřejnosti, s důrazem na udržitelnost, práci s odpadem a podporu psychické pohody skrze soustředěnou ruční činnost.

8.1 Výroba rámu jako součást příručky Zpomal. Hadrový koberec

Příručka s názvem Zpomal. Hadrový koberec vznikla jako úvodní materiál pro zájemce o tuto tradiční techniku. Nejde o podrobný návod na výrobu celého koberce, ale o základní seznámení s technickými i hodnotovými aspekty této praxe.

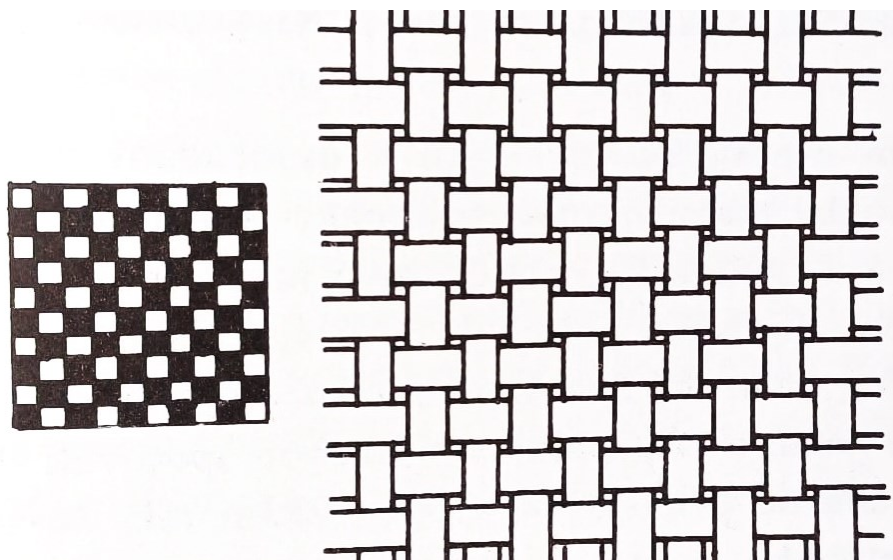
Záměrem bylo vytvořit nástroj, který nevyžaduje odborné vybavení ani zkušenosti, takže je dostupný široké veřejnosti, včetně učitelů, rodičů či jednotlivců. Klíčovým prvkem příručky je pracovní list s návrhem malého tkalcovského rámu z kartonu, který lze snadno vyrobit z běžného odpadu, například z krabice od bot. Tato forma podporuje princip recyklace a zároveň přináší konkrétní praktický zážitek.

Tvar rámu i jeho velikost byly inspirovány destičkami používanými Martinou Holcrovou. Navrhovaný model jsem několikrát upravovala, poprvé po vlastním testování, podruhé na základě zpětné vazby od jedné ze seniorek, se kterou jsem absolvovala workshop. Finální verze zohledňuje nejen technickou funkčnost, ale i jednoduchost sestavení.

8.2 Design rámu a princip vazby

Vytvořený rám jsem navrhla jako jednodušší verzi vhodnou pro formát A5. Malý rozměr umožňuje vyzkoušet si techniku bez časové či prostorové náročnosti, a přitom zachovává všechny podstatné prvky potřebné k pochopení principu tkaní. Záměrem bylo vytvořit funkční, ale snadno dostupný nástroj z recyklovatelného materiálu. Volba tohoto materiálu navazuje na princip udržitelnosti a ukazuje, že hodnotný tvůrčí zážitek nevyžaduje složité ani drahé vybavení.

Rám slouží k seznámení se s principem základního tkalcovského postupu, konkrétně tzv. plátňové vazby. Ta patří mezi nejjednodušší a zároveň nejpevnější techniky. Její princip spočívá ve střídavém proplétání útku a osnovy, kdy každý následující řádek směřuje opačně než ten předchozí. Tato technika je typická právě pro výrobu hadrových koberců.

Obrázek 24 Schéma tkaniny v jednoduché plátňové vazbě⁷⁸

Do příručky jsem proto zařadila nejen pracovní list s vyznačeným rámečkem pro vystřížení, ale také stručný návod a názornou ilustraci principu vazby. Tyto prvky byly zvoleny tak, aby byly srozumitelné i pro úplné začátečníky. Cílem bylo zachovat jednoduchost, přehlednost a univerzální použitelnost.

8.2.1 Vývoj prototypu a testování

V rámci návrhu prototypu jsem nejprve pracovala s ruční kresbou, kterou jsem později převedla do digitální podoby. Po úvodním testování jsem upravila velikost rámu a rozestupy zářezů tak, aby lépe odpovídaly práci s kartonem a umožňovaly pohodlnou manipulaci. Důraz byl kladen také na to, aby rám zůstal stabilní i při napnutí osnovy a zvládl opakované použití. Tento proces je přehledně zachycen na následujícím obrázku.

⁷⁸ STÁNKOVÁ, *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby* 8, 1989, s. 29.

Obrázek 25 Vývoj rámu pro tkaní – testovací destička, ruční návrh, první digitalizovaná verze a druhá digitalizovaná verze s úpravou velikosti

(zdroj vlastní, 2025)

Rám jsem poprvé testovala doma společně se svým čtyřletým synem, který pomáhal s lepením papírového návrhu na krabici od dětských bot. Nejvhodnějším materiálem se ukázal karton o tloušťce přibližně 1,5 mm, například z běžné krabice od bot. Tvoření ho velmi bavilo, a proto jsme rám rovnou otestovali. Ukázalo se, že výřezy fungují dobře, zatímco středový otvor se při napnutí osnovy deformoval a rám se lámal. Hřebínek podle návrhu paní Holcrové se neosvědčil, protože měl křehké zuby, které se snadno lámaly. Z tohoto důvodu jsem ho do další fáze vývoje nezařadila.

Obrázek 26 První testování rámu se synem – proces lepení, natažení osnovy a ověření funkčnosti hřebínku. Viditelná je deformace rámu při napnutí.

(zdroj vlastní, 2025)

8.2.2 Úpravy rámu podle uživatelské zkušenosti

Na základě těchto poznatků jsem návrh dále upravila, zvětšila formát na velikost A5 a pro lepší orientaci přidala popisky. Také jsem vyznačila pomocné linie pro začátek a konec tkaní. Tato verze již umožnila vytvořit jednoduchý funkční výrobek, například podtácek nebo náramek.

Finální podobu rámu jsem konzultovala s Ludmilou Polomíkovou, jednou ze senierek z workshopu. Ocenila, že rám dobře drží tvar a výřezy přesně zapadají. Doporučila však používat tenčí proužky materiálu (cca 1 cm) a upřednostnit úplet, který se netřepí. V této fázi jsme také společně otestovaly různé materiály pro osnovu. Zatímco první pokusy jsem realizovala s osnovou z úpletu, při dalších zkouškách se ukázalo jako vhodnější použít jiný materiál například bavlnku nebo silnější nit.

Spolupráce se seniorkou v této fázi potvrdila význam mezilidského přenosu znalostí a praktických zkušeností. Právě osobní konzultace s někým, kdo má blízký vztah k danému řemeslu, umožnila odhalit detaily, které by v individuálním testování snadno zůstaly přehlédnuty. Proces konzultace tak přinesl nejen cennou zpětnou vazbu, ale i moment sdílení a mezigenerační inspirace, která je v kontextu tradičních technik obzvlášť cenná.

V návaznosti na tuto konzultaci jsem navrhla a přidala jednoduchou papírovou jehlu s výřezem pro uchycení materiálu a pomocnou šablonu pro nadzvednutí osnovy, která zároveň usnadňuje její navlékání. Paní Polomíková tato vylepšení velmi ocenila a společně jsme také úspěšně vyzkoušely babský uzel. Doporučila také upravit barevnost pracovního listu, protože původní šedý odstín úpletu jí vizuálně splýval. Na základě této zpětné vazby jsem provedla finální úpravy rámu. Doplnila jsem kontrastní značení, změnila barvy, začlenila pomocné šablony a zároveň zjednodušenou formou naznačila princip prošlupu, který usnadňuje pochopení základního rytmu tkaní i začátečníkům.

Obrázek 27 Proces testování rámu: příprava, lepení, navlékání osnovy, tkaní i výroba pomůcek.

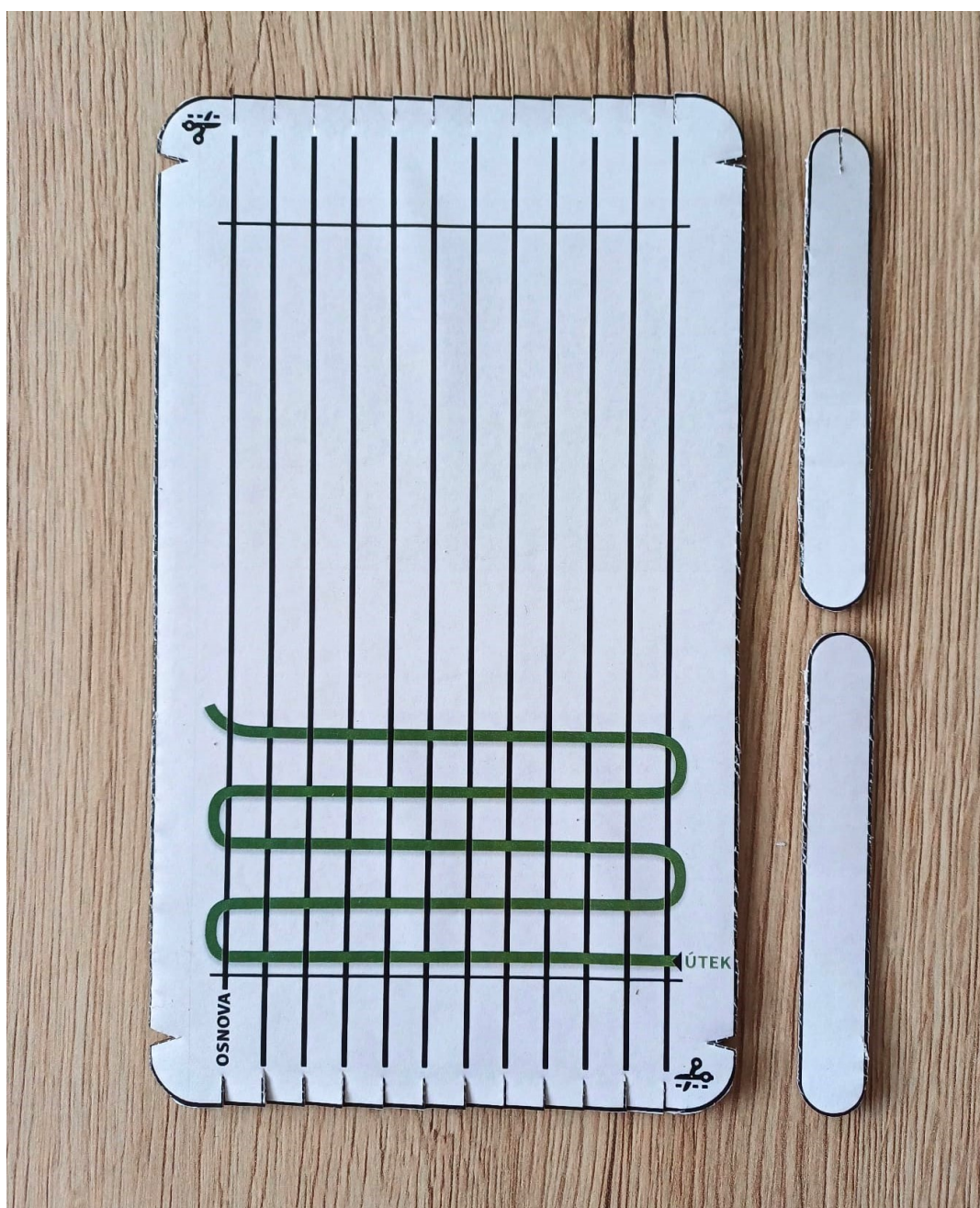
(zdroj vlastní, 2025)

Obrázek 28 Finální výrobek (podtácek) vytvořený na základě testování rámu – včetně jeho využití a reakcí.

(zdroj vlastní, 2025)

Ludmila Polomíková zhodnotila výsledek jako velmi zdařilý. Uvedla, že takto navržený rám umožňuje rychlou a přesnou práci, a navíc může být přínosný i pro seniory, například v domovech důchodců, kde přispívá k tréninku jemné motoriky, soustředění i celkové psychické pohodě. Ocenila rovněž, že princip práce s rámem je velmi blízký skutečnému tkaní koberců. Využívá stejnou základní vazbu (plátnovou) a pracuje s recyklovanými materiály. Díky tomu rám nejen názorně přibližuje tradiční techniku, ale zároveň podporuje ekologické a udržitelné myšlení.

Obrázek 29 Finální verze – rám nalepený na karton a vystřižený. Rozměry v příloze P VIII

(zdroj vlastní, 2025)

8.3 Vlastní realizace a dokumentace návodu krok za krokem

Po dokončení návrhu kartonového rámu jsem se rozhodla vytvořit názorný fotonávod, který by co nejpřístupnější formou předal princip plátnové vazby začátečníkům. Všechny kroky jsem dokumentovala doma, s důrazem na jednoduchost, vizuální srozumitelnost a použití výhradně recyklovaných materiálů.

Nejprve jsem si připravila potřebné pomůcky. Z trička jsem nastříhala proužky o šířce přibližně 1 cm. Nejlépe se osvědčil úplet, protože se netřepí a dobře se s ním manipuluje. Pásky jsem pak smotala do klubíčka. Do rámu jsem vytvořila zářezy a navlékla osnovu tak, aby vznikl pravidelný rytmus. Pro lepší přehlednost jsem zvolila kontrastní barvy – tmavě modré proužky na světlejším podkladu. Do připravené papírové jehly jsem vložila útek a s pomocí šablony jsem začala tkát.

Každý krok jsem pečlivě fotila. Od přípravy materiálu přes napínání osnovy až po samotné tkaní. Nejnáročnější částí bylo vizuálně zachytit rytmus plátnové vazby, aby bylo jasné patrné střídání. Věnovala jsem proto pozornost úhlu snímání i nasvícení, aby fotografie srozumitelně odrážely logiku techniky.

Závěrečný krok představovalo zakončení. Osnovu jsem zezadu rozstříhla, hotový výrobek opatrně stáhla z rámu a jednotlivé nitě vždy po dvou pevně zakončila uzlem. Výsledkem byl jednoduchý, ale pevný podtácek, který názorně představuje celý proces od recyklace materiálu až po vlastní tvorbu.

Obrázek 30 Příprava materiálu – nastříhané proužky z úpletu smotané do klubíček

(zdroj vlastní, 2025)

Obrázek 31 Připravený rám s osnovou, navlečená jehla a začátek tkání.

(zdroj vlastní, 2025)

Obrázek 32 Proces tkání – střídání útku a zachycení plátňové vazby

(zdroj vlastní, 2025)

Obrázek 33 Zakončení osnovy a výsledný podtácek vyrobený z proužků starého trička.

(zdroj vlastní, 2025)

Fotonávod jsem testovala s mužem (35 let) a ženou (62 let). Ukázalo se, že pro oba nebyl zcela srozumitelný postup, jak správně nastříhat tričko na pruhy a připravit útek. Proto jsem popis této části zjednodušila a doplnila o informaci, že šablonu je potřeba nalepit na karton a vystříhnout ji včetně pomocných šablon. Tento krok jsem nezohlednila, a právě díky zpětné vazbě od testovací skupiny jsem mohla návod zpřesnit a učinit ho srozumitelnějším.

Zároveň se ukázalo, jak důležitá je vizuální jednoznačnost jednotlivých kroků. Testující si v některých momentech nebyli jistí správným pořadím nebo významem jednotlivých úkonů, a proto jsem upravila úhel některých fotografií a přidala krátký popis k principu střídání útku. Tyto úpravy pomohly výrazně zvýšit srozumitelnost návodu, zejména pro osoby, které se s tkaním dosud nesetkaly.

Kromě fotonávodu jsem vytvořila také krátké video, které názorně zachycuje celý proces práce s kartonovým rámem – od přípravy materiálu až po dokončení tkaného výrobku. Odkaz na video je uveden v příloze P IX.

9 TVORBA PŘÍRUČKY ZPOMAL. HADROVÝ KOBEREČ

Příručka Zpomal, Hadrový koberec byla navržena jako vstupní materiál k seznámení s tradiční technikou tkaní, s důrazem na přívětivost, jednoduchost a motivaci k vlastní tvorbě. Cílem bylo vytvořit jazykově srozumitelný a inspirativní text, který osloví široké spektrum lidí bez předchozí zkušenosti s řemeslem, děti, pedagogy, seniory i veřejnost. Záměrně jsem zvolila neformální tón a poetické formulace, které podporují zpomalení, chuť tvořit a otevřenost k novým zkušenostem.

9.1.1 Volba textu a sdělení

Do úvodní části příručky jsem záměrně zařadila osobnosti a místa, která propojují tradiční tkaní s aktuálními společenskými tématy. Kosenka, Veronika Gadulová a Martina Holcrová nejsou jen nositelky řemesla, ale i příklady toho, jak lze spojit ekologické uvažování, komunitní rozměr a individuální pohodu. Jejich přístupy tvoří přirozené spojení mezi tradicí, ekologickým uvažováním a osobní tvořivostí tedy hodnotami, které tvoří základní osu této práce.

Obsahová struktura vychází z teoretické části práce, která se zabývá propojením tradičního řemesla s udržitelností, recyklací textilu a podporou duševní pohody prostřednictvím tvořivé činnosti. Tyto klíčové oblasti se promítají do jednotlivých částí materiálu, od úvodních motivačních textů přes environmentální kontext až po prostor věnovaný autentickým hlasům nositelů řemesla. Příručka tak využívá poznatky z teoretického výzkumu k vytvoření přístupného a smysluplného nástroje pro první seznámení s technikou tkaní. Pracovní list s rámem slouží jako první krok k vlastní zkušenosti. Nejde o výuku pokročilé techniky, ale o jednoduché seznámení s principem plátňové vazby, které je dosažitelné i s minimem prostředků.

Součástí příručky není návod na výrobu celého hadrového koberce, ale pracovní list s rámem, který lze vytisknout, nalepit na karton a použít kdekoli doma, ve škole, na workshopu. Tento přístup jsem zvolila záměrně, protože umožňuje okamžité zapojení bez nutnosti složitého vybavení. Praktické seznámení s technikou doplňuje fotografický návod, který krok za krokem ukazuje, jak si jednoduše utkat vlastní podtácek. Pokud čtenáře téma zaujme, příručka nabízí odkazy na další zdroje, tvůrce i organizace, které se tkaním zabývají.

Grafická podoba vznikla ve spolupráci s designérem Ladislavem Mišičkou, který působí jako 3D a webový designer. Konzultovala jsem s ním vizuální styl materiálu, rozvržení obsahu i tón komunikace. Díky jeho zkušenostem s tvorbou edukativních a propagačních nástrojů pro veřejnost vznikla finální verze, která propojuje estetiku s funkcí a podporuje celkový záměr práce. Vývoj grafického řešení i jednotlivé vizuální návrhy příručky jsou uvedeny v přílohách P X a P XI.

9.1.2 Výběr papíru a tisk

Finální verze je určena k tisku na recyklovaný papír SH Recycling šedé barvy ve formátu A4 o gramáži 140 g/m². Tento materiál nebyl zvolen náhodně, jeho výběr odpovídá celkovému záměru práce, která klade důraz nejen na ekologický obsah, ale i na udržitelnou formu zpracování.

Zvolený recyklovaný papír získal pozitivní ohlasy při testování. Účastníci ocenili jeho ekologický charakter, příjemnou strukturu i vizuální soulad s tématem textilní recyklace. Jeho použití přirozeně podporuje celkové vyznění příručky a ladí s jejím obsahem i poselstvím.

Obrázek 34 Ukázka tištěné příručky na recyklovaném papíře

(zdroj vlastní, 2025)

10 PŘÍNOSY EDUKAČNÍ POMŮCKY V OBLASTI WELL-BEINGU A UDRŽITELNOSTI

Vytvořený vzdělávací materiál propojuje řemeslnou činnost s principy well-beingu a udržitelného přístupu. Během vývoje byla ověřena jeho funkčnost pro různé cílové skupiny, včetně dětí a seniorů. Výsledky potvrzují jeho potenciál nejen jako nástroje pro rozvoj jemné motoriky a soustředění, ale také jako prostředku pro smysluplné trávení času a společné tvoření.

Materiál zároveň odráží klíčové hodnoty současného vzdělávání, které směřuje k celostnímu rozvoji osobnosti, ekologickému myšlení a péči o duševní zdraví. Opírá se o představu, že lidská tvořivost neslouží pouze k produkci, ale může fungovat jako prostředek zklidnění a ukotvení v přítomném okamžiku. Aktivní práce s textilem zapojuje hmat, zrak i pohyb a vytváří prostor pro soustředění a vnitřní rovnováhu. Tyto hodnoty jsou v dnešní době obzvlášť potřebné.

Jedním z výrazných přínosů této činnosti je i její sociální rozměr. Tkaní je srozumitelné i pro úplné začátečníky, a proto umožňuje zapojení napříč generacemi. Společné tvoření podporuje sdílení zkušeností i vzpomínek, přispívá k vzájemnému porozumění a posiluje mezilidské vztahy. Řemeslo se zde stává přirozeným nástrojem propojení, který dokáže budovat respekt i důvěru mezi lidmi bez ohledu na věk nebo zkušenosti.

Z hlediska udržitelnosti aktivita rozvíjí vztah k materiálu a povědomí o recyklaci. Využívá běžně dostupné zdroje například kartonové krabice nebo starý textil a ukazuje, že i z věcí určených k vyhození může vzniknout esteticky i funkčně hodnotný výsledek. Tento přístup podporuje odpovědnější spotřebitelské chování a citlivější vztah k životnímu prostředí.

V souhrnu lze říct, že tento materiál nabízí spojení tradiční techniky s potřebami současné společnosti. Podporuje tvořivost, ekologické myšlení, osobní pohodu i komunitní sblížení. Díky jednoduchosti a otevřenosti se stává dostupným nástrojem pro rozvoj nejen manuálních dovedností, ale i hlubších mezilidských vztahů a celkové duševní rovnováhy.

Na závěr této kapitoly je zařazena finální verze určená k tisku. Její grafická i obsahová podoba odráží hodnoty udržitelnosti, tvořivosti a dostupnosti, které jsou klíčovým motivem celé práce. Součástí přílohy P XII a P XIII jsou ilustrační mockupy, které ukazují finální podobu.

Proč tvořit z textilního odpadu?

Proč tvořit z textilního odpadu?

Textilní průmysl je 3. největší znečišťovatel planety
Jedno tričko = až 2700 litrů vody
Každý Čech vyhodí 11 kg oblečení ročně
Většina textilu končí na skládce nebo ve spalovně
Od ledna 2025 je v ČR povinné třídění textilu

Co s tím?

Podporuj pomalou módu – méně kupuj, více tvoř
Využívej second handy – oblečení můžeš nejen
nakupovat, ale i darovat nebo prodat dál
Upcykluj – proměň starý textil v něco nového
Zachraň vzpomínky – z oblíbeného trička může být koberec

Hadrové koberce?

Tradiční technika, která spojuje ekologii, řemeslo a kreativitu
Vznikají z rozstříhaného textilu – žádný odpad, jen nový účel
Dříve běžné v každé domácnosti, dnes znovu oblíbené
Tkání zpomaluje, zklidňuje a propojuje generace

Utkáno ze zbytků

Zpomal. Tvoř. Dej věcem druhou šanci.

Tohle je pozvání. K prvnímu setkání s tkáním
S lidmi, kteří mu dávají život. A s tradicí, která má co říct i dnes.

Hadrový koberec – nový život starému textilu

Chceš se rovnou zeptat?

tkanee@tkanee.cz

kosenka@kosenka.cz

mholcrova@seznam.cz

Další kontakty, workshopy i inspiraci
najdeš po naskenování QR kódu.

Součástí je i pracovní list s mini rámem „Jednoduchý způsob, jak si tkání
zkusit doma, na workshopu, nebo kdekoliv, kde budeš mít chvíli a chuť tvořit.“

Obrázek 35 Finální verze k tisku – 1 přední strana

(zdroj vlastní, 2025)

Hadrové koberce

Hadrové koberce bývaly součástí téměř každé domácnosti – vyráběly se z rozstříhaných zbytků oblečení a sloužily dlouhá léta. Dnes se k nim vracíme jako k ekologické a zároveň kreativní formě upcyclingu. Nejenže dáváme nový život textilu, který by jinak skončil na skládce, ale zároveň si uchováváme vzpomínky, dovednosti a hodnoty, které by jinak mohly zmizet.

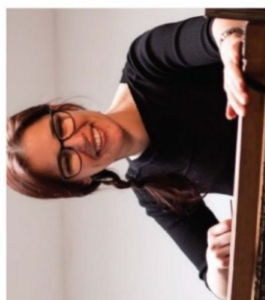
Kosenka – živá tradice z Valašska

Ve Valašských Kloboukách funguje komunitní centrum Kosenka, které chrání přírodu i řemesla. V jejích tkalcovské dílně se učí tradiční technika tkání hadrových koberců, často ze zbytkového textilu. Tkání je tu nejen řemeslem, ale i formou wellbeingu, sdílení a tiché radosti. U stavu se zpomaluje čas, probouzí se tvořivost a posiluje vztah k přírodě i minulosti.

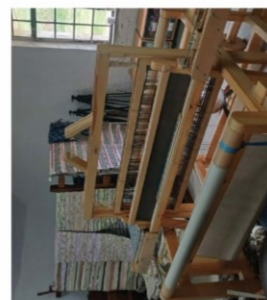
Tkane / Veronika Gadulová

Veronika Gadulová pod značkou Tkane propojuje tradiční tkání s dnešním světem. Vede kurzy, tvoří šátky, přehozy a ukazuje, že ruční práce má v moderním životě své místo. Tkání vnímá jako digitální detox, návrat k rukodělnosti a osobnímu klidu. Skrze kurzy přivádí ke stavu dětí, seniory i dospělé, každý si v něm může najít vlastní rytmus a radost.

Oldwomen / Martina Holcrová

Martina Holcrová, zakladatelka projektu Oldwomen, působí ve své dílně v historické pevnosti u Olomouce. Začínala s jednoduchým stavem, dnes učí děti i dospělé. Tkání je pro ni rituál, klid a propojení s lidmi. Získala ocenění Hanácký výrobek, ale největší odměnou je pro ni radost těch, kteří si odnesou „vlastní kousek vzpomínek“.

Po dokončení tkání rozstříhni osnovu. Výrobek z kartonu opatrně vyvlékni a jednotlivé nitě zakončí uzlíkem – vždy po dvou.

Hotovo! Tvůj podtácek z recyklované tričky je připravený k použití – stačí pár stříhů, krabice a chvíle klidu.

Obrázek 36 Finální verze k tisku – 1 zadní strana

(zdroj vlastní, 2025)

Co všechno může vzniknout ze zbytků?

Z trička koberec.

Navlékni osnovu střídavě mezi horními a dolními zářezy rámu.
Pomocnou šablonu pro nadzvednutí osnovy vlož pod každou druhou nit
– vznikne prošlup. Útek si připrav do papírové jehly s vyřezem a protahuj ho
mezerou zprava doleva a zpět.

Obrázek 37 Finální verze k tisku – 2 přední strana

(zdroj vlastní, 2025)

Vezmi si tričko a nastříhej ho na co nejdelší pásy o šířce přibližně 1 cm. Pak je smotej do klubíčka.

Vyzkoušej si techniku tkání hadrových koberců na malém vzorku z textilních zbytků. Jednoduše, udržitelně a s radostí z tvoření. Návod ti ukáže, jak vyrobit podtáček z recyklovaných materiálů.

V příručce najdeš vloženou šablonu s mini rámem. Nalep ji na karton o tloušťce přibližně 1,5 mm, například z krabice od bot. Rám i pomocné šablony vystříhni a podle přerušované čáry vytvoř na rámu zářezy. Připrav si staré tričko, nit nebo bavlnku. Jdeme na to!

Obrázek 38 Finální verze k tisku – 2 zadní strana

(zdroj vlastní, 2025)

ZÁVĚR

Diplomová práce přinesla ucelený pohled na možnosti využití tradiční techniky tkaní hadrových koberců v kontextu udržitelnosti a podpory duševní pohody. Vytvořená úvodní příručka s pracovním listem naplňuje cíl základního seznámení s technikou a motivuje uživatele k ekologickému využití textilního odpadu. Pomůcka vznikla ve spolupráci se seniory, jejichž zkušenosti významně přispěly k její funkčnosti a snadnému použití. Zpětná vazba potvrdila pozitivní vliv na jemnou motoriku, soustředění a mezigenerační vztahy.

Osobní zkušenost z testování ukázala, že i jednoduchý model může mít hlubší smysl. Pro některé se z pracovního listu stal nejen podtácek, ale také malý kobereček nebo přikrývka pro oblíbeného plyšáka. Právě moment, kdy hotový výrobek potěší například dítě, které se na jeho tvorbě podílelo, potvrzuje, že tvoření může být víc než jen činnost. Může se stát prostředkem sdílení, tvořivosti a budování vztahu.

Pozitivní ohlas zazněl také při konzultaci se seniorkami, které se účastnily workshopu. Jedna z nich navrhla, že by jednoduchý rám s příběhem a návodem ráda představila v klubu seniorů v Loučce u Vizovic, kde by si ostatní mohli techniku sami vyzkoušet. Tento zájem potvrzuje, že návrh má potenciál oslovit i další komunity a vytvářet prostor pro společné tvoření napříč generacemi.

Práce zároveň ukazuje další způsoby využití výstupů, například ve školách, komunitních centrech nebo ve volnočasových aktivitách. Do budoucna je cílem vytvořit aktivní síť lidí a organizací, které se o techniku tkaní hadrových koberců zajímají. V příručce je umístěn QR kód, který by měl sloužit jako nástroj pro propojení, sdílení zkušeností, návodů a materiálů potřebných k tkaní. Tento krok může podpořit nejen ekologický rozměr projektu, ale také jeho komunitní a kulturní hodnotu a přispět k uchování této tradice pro budoucí uživatele.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLAHUŠEK, Jan. *Problematika prezentace a medializace tradiční lidové kultury: sborník příspěvků z 21. strážnického sympozia konaného ve dnech 15.-16. března 2006*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006. ISBN 80-86156-79-6.

BOHEMIAN PERFECTION. *Ctíme tradice a jdeme s dobou*. Online. Bohemian Perfection. 2025. Dostupné z: <https://bohemianperfection.cz/o-projektu>. [cit. 2025-04-17].

Circular Economy. Online, obrázek. In: Soex. [2024]. Dostupné z: <https://www.soex.de/en/>. [cit. 2025-04-11].

DRAČKOVÁ, Renata. *Řemesla, 3. díl: ÚLUV: Strážce řemeslného dědictví*. Online. In: MATERIAL TIMES. 2024, 11. 12. 2024. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/tema/remesla-3-dil-uluv-strazce-remeslného-dedictvi.html>. [cit. 2025-04-14].

ETERLE. *ÚLUV*. Online. Eterle. [2024]. Dostupné z: https://eterle.cz/eshop/historie-znacek/uluv/?srltid=AfmBOoqN3fVuk4tWnNk_RjuGaCyTOMty2oWWrohK9QGJDFINwldJd8Hu. [cit. 2025-04-14].

FILATOVA, Alice. *Ženy české módy: Mária Štraneková*. Online. Harper's Bazaar. 2024, 15. června 2024. Dostupné z: <https://harpersbazaar.cz/fashion/zeny-ceske-mody-maria-stranekova/>. [cit. 2025-05-03].

FOREWEAR. *O FOREWEAR*. Online. [2024]. Dostupné z: <https://www.forewear.cz/o-nas/>. [cit. 2025-04-14].

FOREWEAR. *Organizéry: Město Brno*. Online, obrázek. In: . 2023. Dostupné z: <https://www.forewear.cz/portfolio/mesto-brno/>. [cit. 2025-04-12].

GADULOVÁ, Veronika. *TKANEE: Galerie*. Online, obrázek. In: TKANEE. [2024]. Dostupné z: <https://www.tkanee.cz/galerie/>. [cit. 2025-04-15].

GADULOVÁ, Veronika. *TKANEE: Kdo jsem*. Online. TKANEE. [2024]. Dostupné z: <https://www.tkanee.cz/info-contact/>. [cit. 2025-04-15].

GLOBAL FASHION AGENDA & THE BOSTON CONSULTING GROUP. *Pulse of the Fashion Industry*. Online. Version 1.2. 2017. Dostupné také z: https://www.greylockglass.com/wp-content/uploads/2021/08/Pulse-of-the-Fashion-Industry_2017.pdf.

GRIFFITHS, Alyn Griffiths. *Schoolchildren create award-winning loom for turning old clothes into new textiles*. Online. In: Dezeen. 6 May 2025. Dostupné

z: <https://www.dezeen.com/2025/05/06/loopy-loom-design-ventura-cambourne-village-college/>. [cit. 2025-05-15].

HANELOVA, Michaela. *Evropský parlament rozhodl: Neprodané oblečení se již nesmí likvidovat. Některé luxusní značky to činily ve velkém*. Online. In: Kupi. 2024, 3. května 2024. Dostupné z: <https://www.kupi.cz/magazin/clanek/25998-evropsky-parlament-likvidace-obleceni>. [cit. 2025-04-05].

HEALD, Richard. *Schoolchildren create award-winning loom for turning old clothes into new textiles*. Online, obrázek. In: Dezeen. 6 May 2025. Dostupné

z: <https://www.dezeen.com/2025/05/06/loopy-loom-design-ventura-cambourne-village-college/>. [cit. 2025-05-15].

HOLZKNECHT, Natalie. *Fenomén Shein. Jak fast fashion 2.0 zničila sen o udržitelné módě*. Online. In: Forbes life. 2022, 5. 6. 2022. Dostupné z: <https://life.forbes.cz/fenomen-shein-jak-fast-fashion-2-0-znicila-sen-o-udrzitelne-mode/>. [cit. 2025-04-12].

HOLZKNECHT, Natalie. *Shein*. Online, obrázek. In: Forbes life. 2022, 5. 6. 2022.

Dostupné z: <https://life.forbes.cz/fenomen-shein-jak-fast-fashion-2-0-znicila-sen-o-udrzitelne-mode/>. [cit. 2025-04-12].

CHEN, Jason. *Constructing a Closed-loop System to Realize the Textile Circular Economy*. Online. In: SINGTEX. [2024]. Dostupné

z: <https://www.singtex.com/2024/04/18/textile-circular-economy-2/>. [cit. 2025-04-11].

INSTITUT CÍRKULÁRNÍ EKONOMIKY, Z.Ú., *Církulární móda 2: církulární ekonomika jako cesta změny módního průmyslu*. Online. 2019. Dostupné také

z: https://incien.org/wp-content/uploads/2021/06/Církulární_moda_2_web.pdf.

KAVE FOOTWEAR. *Příběh KAVE*. Online. Kave Footwear. [2024]. Dostupné

z: <https://www.kavefootwear.com/o-nas/>. [cit. 2025-04-12].

KAVE FOOTWEAR. *Udržitelnost / Lokální výroba / Jedinečnost: Kolekce Kave*. Online,

obrázek. In: Kave Footwear. [2024]. Dostupné z: <https://www.kavefootwear.com/o-nas/>. [cit. 2025-04-12].

KOUDELKOVÁ, Petra a SAMOSEBOU. *Petra Koudelková o greenwashingu, green marketingu a značení obalů*. Online. Samosebou. 2022, 18.08.2022. Dostupné

z: <https://www.samosebou.cz/2022/08/18/petra-koudelkova-o-greenwashingu-green-marketingu-a-znacen-obalu/>. [cit. 2025-04-05].

KOLESÁR, Zdeno; JAKUBÍČEK, Vít; DUBOVSKÝ, Petr a STANICKÁ, Silvie. *Design ve službách trvale udržitelného rozvoje*. Vydání: první. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta multimediálních komunikací, 2017. ISBN 978-80-7454-647-1.

KRÁSNÁ PRÁCE. *O nás: Za projektem stojí*. Online. Krásná práce. 2025. Dostupné z: <https://www.krasnaprace.org/o-nas/>. [cit. 2025-04-16].

MARTINŮ, Patricie. *Jak se cítit lépe v digitální době? Týden pro wellbeing ve škole poradí dětem i vyučujícím*. Online. In: EDUIN. 2025, 27. 1. 2025. Dostupné z: https://www.eduin.cz/clanky/jak-se-citit-lepe-v-digitalni-dobe-tyden-pro-wellbeing-ve-skole-poradi-detem-i-vyucujicim/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-05-15].

MĚŘIČKOVÁ, Marie. *Řemeslné výrobky: Ručně tkaný koberec*. Online, obrázek. In: Právě Valašské. [2024]. Dostupné z: http://pravevalasske.cz/drzitele-znacky?id=35&l=1&id_typ_produkty=. [cit. 2025-05-15].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Povinný sběr textilu začne platit od roku 2025. První volbou by ale měla být cirkulární druhá šance*. Online. Mzp. [2024]. Dostupné z: <https://mzp.gov.cz/cz/pro-media-a-verejnost/aktuality/archiv-tiskovych-zprav/povinny-sber-textilu-zacne-platit-od-roku>. [cit. 2025-04-05].

NADAČNÍ FOND TECHNOLOGIE PRO 21. STOLETÍ. *Greenwashing končí, výrobky mají nová jasná pravidla udržitelnosti*. Online. Obaly21. 2024, 2. 6. 2024. Dostupné z: <https://www.obaly21.cz/greenwashing-konci-vyroby-maji-nova-jasna-pravidla-udrizitelnosti/>. [cit. 2025-04-05].

NADAČNÍ FOND TECHNOLOGIE PRO 21. STOLETÍ. *Chemická recyklace je nepostradatelná i pro cirkularitu textilií*. Online. Obaly21. 2024, 9. 6. 2024. Dostupné z: <https://www.obaly21.cz/chemicka-recyklace-je-nepostradatelna-i-pro-cirkularitu-textilii/>. [cit. 2025-04-05].

NOVÁ, Michaela. *Jak zpomalit? Naučte se vnímat umění*. Online. Novinky.cz. 2024, 16. 9. 2024. Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/lifestyle-jak-zpomalit-naucte-se-vnimat-umeni-40488011?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-05-10].

NAVALACHY. *Ekocentrum Kosenka*. Online, obrázek. In: NAVALACHY. [2024]. Dostupné z: <https://navalachy.cz/tipy/ekocentrum-kosenka/>. [cit. 2025-05-21].

PAPANEK, Victor J. *Design pro skutečný svět*. Katedra. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2023. ISBN 978-80-88308-85-0.

PETRA KOUDELKOVÁ a SAMOSEBOU. *Petra Koudelková o greenwashingu, green marketingu a značení obalů*. Online, obrázek. In: Samosebou. 2022, 18.08.2022. Dostupné z: <https://www.samosebou.cz/2022/08/18/petra-koudelkova-o-greenwashingu-green-marketingu-a-znaceni-obalu/>. [cit. 2025-04-05].

PETRUŠKA, Pavel. *Slow Fashion: Začni u sebe*. Online, obrázek. In: Artmap. 2024. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/slow-fashion-zacni-u-sebe/>. [cit. 2025-05-03].

PILNÁ, Petra. *Ručně tkané koberce a ubrusy: Bio*. Online. In: Krásná práce. 2025. Dostupné z: <https://www.krasnaprace.org/komunita/detail/petra-pilna/>. [cit. 2025-04-16].

PILNÁ, Petra. *Ručně tkané koberce a ubrusy: Galerie*. Online, obrázek. In: Krásná práce. 2025. Dostupné z: <https://www.krasnaprace.org/komunita/detail/petra-pilna/>. [cit. 2025-04-16].

PLAST I.C. UNION.CZ. *Greenwashing v módě: Odvrácená strana ,udržitelného‘ oblečení*. Online. In: Plast I.C. Union.cz. 2022, 11. 10. 2022. Dostupné z: <https://plasticunion.cz/eco/greenwashing-v-mode-odvracena-strana-udrzitelneho-obleceni/>. [cit. 2025-04-13].

POTEX. *Jaký vliv má jedno tričko na životní prostředí?: Proč recyklovat*. Online, obrázek. In: RECYKLUJEME TEXTIL. 2024. Dostupné z: [https://www.recyklujemetextil.cz/proc-recyklovat#prettyPhoto\[gal\]/9/](https://www.recyklujemetextil.cz/proc-recyklovat#prettyPhoto[gal]/9/). [cit. 2025-04-11].

POTEX. *Textil v odpadu: Proč recyklovat*. Online, obrázek. In: RECYKLUJEME TEXTIL. 2024. Dostupné z: [https://www.recyklujemetextil.cz/proc-recyklovat#prettyPhoto\[gal\]/4/](https://www.recyklujemetextil.cz/proc-recyklovat#prettyPhoto[gal]/4/). [cit. 2025-04-11].

PROŠKOVÁ, Iva. *Ruční tkání na stavech, stávcích a rámech*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3355-0.

REFIT Smart Clothes Recycling Box. Online, obrázek. In: SINGTEX. [2024]. Dostupné z: <https://www.singtex.com/2024/04/18/textile-circular-economy-2/>. [cit. 2025-04-11].

RUPPERT, Veronika. *Tkáni je jako zenová meditace: designéři se vrací za staré stavy a zpomalují*. Online. In: Radio Wave. 2019, 23. leden 2019. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/tkani-je-jako-zenova-meditace-designeri-se-vraci-za-stare-stavy-a-zpomaluji-7734736>. [cit. 2025-05-16].

SAMOSEBOU. *Třídím jako Diva: kam vyhodit staré oblečení?* Online. Samosebou. 2018, 07.02.2018. Dostupné z: <https://www.samosebou.cz/2018/02/07/tridim-jako-diva-kam-vyhodit-stare-obleceni/>. [cit. 2025-04-05].

SAMOSEBOU. *Třídím jako Diva: šatníky a udržitelnější hadříky.* Online. Samosebou. 2021, 23.07.2021. Dostupné z: <https://www.samosebou.cz/2021/07/23/tridim-jako-diva-satniky-a-udrzitelnejsi-hadriky/>. [cit. 2025-04-05].

SAMOSEBOU. *Třídění textilu v ČR – kam a jak třídit oblečení a textilní odpad?* Online. Samosebou. 2024, 20.09.2024. Dostupné z: <https://www.samosebou.cz/2024/09/20/trideni-textilu-v-cr-kam-a-jak-tridit-obleceni-a-textilni-odpad/>. [cit. 2025-04-05].

SAMOSEBOU. *Třídění textilu v ČR – jak to bude s povinným tříděním?* Online. Samosebou. 2024, 26.09.2024. Dostupné z: <https://www.samosebou.cz/2024/09/26/trideni-textilu-v-cr-jak-to-bude-s-povinnym-tridenim/>. [cit. 2025-04-05].

SOUSEDÍKOVÁ, Aneta. *Co se stane s oblečením, které vyhodíte do kontejnerů na textil? Některé je darováno, jiné se prodává.* Online. In: Kupi. 2024, 17. září 2024. Dostupné z: <https://www.kupi.cz/magazin/clanek/29208-charitativni-kontejnery>. [cit. 2025-04-05].

STAŇKOVÁ, Jitka. *České lidové tkaniny: Čechy a západní Morava: Technologie lidové výroby 8.* Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1989.

STÁRKOVÁ, Alena. *Digitální detox: Jak si odpočinout od obrazovek a zlepšit své duševní zdraví.* Online. In: Médium.cz. 2024, 22. 12. 2024. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/alena-starkova-digitalni-detox-jak-si-odpocinout-od-obrazovek-a-zlepsit-sve-dusevni-zdravi-105336>. [cit. 2025-05-16].

STEJSKALOVÁ, Helena. *Ekologický trend upcyclace: Když se z odpadků stanou poklady.* Online. In: Nasetema. 2024, 4. 3. 2024. Dostupné z: <https://nasetema.cz/priroda-ekologie/ekologicky-trend-upcyclace-kdyz-se-z-odpadku-stanou-poklady/8281/>. [cit. 2025-04-04].

SURI, Jennifer. *Give your Clothes a Second Act! How to Reduce, Reuse and Recycle Clothing, Fabric and Textiles.* Online. Medium. 2023, Mar 28, 2023. Dostupné z: <https://medium.com/get-softly/give-your-clothes-a-second-act-how-to-reduce-reuse-and-recycle-clothing-fabric-and-textiles-85dcab07d69e>. [cit. 2025-05-03].

SUTU. *Slow, slow, baby !.* Online. SUTU. [2024]. Dostupné z: <https://www.sutu.cz/>. [cit. 2025-04-12].

SUTU. *Upcyklovaná bílá košile s volánem a ruční výšivkou*. Online, obrázek. In: SUTU. [2024]. Dostupné z: <https://www.sutu.cz/produkt/rucne-vysivana-upcyklovana-kosile-s-volanem/>. [cit. 2025-04-12].

TOTAL UNIFORM SOLUTIONS. *The Future Lies in Closed-loop Textile Recycling*. Online. 1300UNIFORM. [2024]. Dostupné z: <https://blog.uniform.com.au/the-future-lies-in-closed-loop-textile-recycling>. [cit. 2025-04-11].

THOMASOVÁ, Dana. Online. In: *VLÁDA MÓDY: Cena rychlé módy a budoucnost oblečení*. Brno: Host, 2020, s. 14-25. ISBN 978-80-275-0542-5 (PDF). Dostupné z: https://issuu.com/hostbrno/docs/thomasova_vlada-mody_issuu. [cit. 2025-03-29].

ÚLUV. *Ústredie ľudovej umeleckej výroby*. Online. [2024]. Dostupné z: <https://uluv.sk/podujatia/>. [cit. 2025-04-14].

VALOUŠKOVÁ, Kamila. *Nejoblíbenější český gobelín*. Online. In: Muzeum regionu Valašsko: Muzejní encyklopedie. 2017, 30.1.2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.muzeumvalassko.cz/nejoblibenejsi-cesky-gobelin>. [cit. 2025-01-09].

VINTED. *Profil*. Online, obrázek. In: . [2024]. Dostupné z: <https://www.vinted.cz/>. [cit. 2025-04-12].

WICKER, Alden. *Fast Fashion Is Creating an Environmental Crisis*. Online. In: Newsweek. 2016, Sep 01, 2016. Dostupné z: <https://www.newsweek.com/2016/09/09/old-clothes-fashion-waste-crisis-494824.html>. [cit. 2025-03-25].

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Mental health*. Online. WHO. 17 June 2022. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>. [cit. 2025-05-10].

ZO ČSOP KOSENKA. *Historie KOSENKY*. Online. KOSENKA. [2024]. Dostupné z: <https://www.kosenka.cz/o-kosence/historie-kosenky>. [cit. 2025-05-16].

OSTATNÍ

Osobní rozhovory:

Rozhovor s Ludmilou Polomíkovou, lektorkou tkaní, Valašské Klobouky, 18. 11. 2024.

Rozhovor s Veronikou Gadulovou, zakladatelkou značky Tkanee, Zlín, 15. 4. 2025.

Rozhovor s Martinou Holcrovou, , zakladatelkou projektu Oldwomen, Křelov, 18. 4. 2025.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Tkalcovský stav, d. 180 cm (okolí Nového Města nad Metují)	13
Obrázek 2 Ukázka práce na historickém tkalcovském stavu (Vrbětice)	15
Obrázek 3 Ručně tkané koberce z recyklovaných materiálů. Výrobce: Marie Měřičková, držitelka značky Pravé Valašské.....	15
Obrázek 4 Hadrové koberce z dílny Petry Pilné.	17
Obrázek 5 Tkaní hadrových koberců na jarmeku	19
Obrázek 6 Loopy Loom –tkalcovský rám pro zpracování starého textilu.	19
Obrázek 7 Vliv jednoho trička na životní prostředí.	21
Obrázek 8 Ukázka greenwashingu značky Shein.	23
Obrázek 9 Příklady oficiálních certifikátů, které garantují určité parametry produktu.	24
Obrázek 10 Výstava Slow Fashion, 2024 – oděv M. Štraneková.	27
Obrázek 11 Kave – tenisky vyrobené z recyklovaných materiálů.	29
Obrázek 12 Eko-výzva v praxi: moje zkušenost s Genesis	30
Obrázek 13 Můj profil na Vinted – prodej oblečení z druhé ruky.	31
Obrázek 14 Schéma uzavřeného cyklu recyklace textilu.	32
Obrázek 15 REFIT – inteligentní box pro recyklaci textilu.	33
Obrázek 16 Kolik textilu se u nás nyní recykluje.	34
Obrázek 17 Organizéry z recyklovaného textilu FOREWAER	37
Obrázek 18 Upcyklovaná pánská košile.	38
Obrázek 19 Ukázka upcyklace v praxi: od staré košile k hadrovému koberci	39
Obrázek 20 Výběr z tvorby značky Tkanee.	41
Obrázek 21 Z ateliéru Oldwomen.....	42
Obrázek 22 Navíjení látkových proužků na cívku pomocí špulíře.....	46
Obrázek 23 Workshop pod vedením Ludmily Polomíkové	47
Obrázek 24 Schéma tkaniny v jednoduché plátňové vazbě.....	49
Obrázek 25 Vývoj rámu pro tkaní – testovací destička, ruční návrh, první digitalizovaná verze a druhá digitalizovaná verze s úpravou velikosti	50
Obrázek 26 První testování rámu se synem – proces lepení, natažení osnovy a ověření funkčnosti hřebínku. Viditelná je deformace rámu při napnutí.	51
Obrázek 27 Proces testování rámu: příprava, lepení, navlékání osnovy, tkaní i výroba pomůcek.....	53
Obrázek 28 Finální výrobek (podtácek) vytvořený na základě testování rámu – včetně jeho využití a reakcí.	54
Obrázek 29 Finální verze – rám nalepený na karton a vystřižený. Rozměry v příloze P VIII	55

Obrázek 30 Příprava materiálu – nastříhané proužky z úpletu smotané do klubíček	56
Obrázek 31 Připravený rám s osnovou, navlečená jehla a začátek tkaní.....	57
Obrázek 32 Proces tkaní – střídání útku a zachycení plátňové vazby	57
Obrázek 33 Zakončení osnovy a výsledný podtácek vyrobený z proužků starého trička. ..	58
Obrázek 34 Ukázka tištěné příručky na recyklovaném papíře	60
Obrázek 35 Finální verze k tisku – 1 přední strana.....	62
Obrázek 36 Finální verze k tisku – 1 zadní strana	63
Obrázek 37 Finální verze k tisku – 2 přední strana.....	64
Obrázek 38 Finální verze k tisku – 2 zadní strana	65

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

1:1	Poměr 1 ku 1 – skutečná velikost
3D	Trojrozměrný – způsob zobrazení objektu v prostoru
A4	Formát velikosti papíru
A5	Formát velikosti papíru
cm	Centimetr
CO ₂	Oxid uhličitý
ČR	Česká republika
EPR	Rozšířená odpovědnost výrobců (Extended Producer Responsibility)
EU	Evropská unie
g/m ²	Gramy na metr čtvereční – udává plošnou hmotnost materiálu
G7	Skupina sedmi nejvyspělejších ekonomik světa: Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Spojené království a USA
GOTS	Global Organic Textile Standard – mezinárodní certifikace pro textilie z organických vláken
I:CO	I:Collect – mezinárodní společnost zaměřená na sběr, třídění a recyklaci použitého oblečení a obuvi
Kg	Kilogram
Oeko-Tex	Mezinárodní certifikační systém pro textilie zaručující zdravotní nezávadnost a ekologickou šetrnost
REFIT™	Program udržitelného oběhu textilu
SR	Slovenská republika
TDRI	Thailand Development Research Institute, nezávislý thajský výzkumný institut zaměřený na sociální a ekonomický rozvoj.
USA	Spojené státy americké

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Rozhovor s Ludmilou Polomíkovou

Příloha P II: Rozhovor s Veronikou Gadulovou

Příloha P III: Rozhovor s Martinou Holcrovou

Příloha P IV: Fotodokumentace-příprava materiálu

Příloha P V: Fotodokumentace-tkaní na stavu

Příloha P VI: Fotodokumentace-výsledný výrobek

Příloha P VII: Video – praktická ukázka tkaní koberce

Příloha P VIII: Nákres šablony s rozměry měřítko – 1:1

Příloha P IX: Video – ukázka tkaní na rámu

Příloha P X: Grafická verze příručky – 1 přední strana

Příloha P XI: Grafická verze příručky – 1 zadní strana

Příloha P XII: Ilustrační mockupy příručky

Příloha P XIII: Ilustrační mockupy příručky

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S LUDMILOU POLOMÍKOVOU

Jak jste se poprvé dostala k tkaní hadrových koberečů?

Začalo to díky kamarádkám. Chodily jsme spolu na kurz na Kosence, kde nás vyučoval strýček Trochta. Byl to starší pán, který původně pracoval jako tkadlec. Právě tam jsem si k tkaní našla cestu.

Pamatujete si na svůj první výrobek?

Ano, byl to oranžovo-žlutý koberec, který jsem vytvořila hned na začátku. A stále ho máme doma. Slouží už více než dvacet let.

Co pro Vás tkaní znamená dnes? Je to pro Vás spíš forma terapie, relaxace nebo způsob vyjádření?

Vnímám ho jako všechno dohromady. Je to pro mě relax, terapie i setkávání s kamarádkami. Netkám nikdy sama, vždy je to společná událost. A navíc mě těší, že z něčeho, co by jinak skončilo jako odpad, může vzniknout něco hezkého a užitečného.

Jaké materiály nejčastěji používáte?

Používám všechno možné, co mám zrovna po ruce. Od starých ponožek, riflí a prostěradel až po bundy. Když dělám zakázku, lidé si často sami určí, jakou chtějí barvu a délku. Podle toho materiál přizpůsobím.

Jak jste se cítila, když jste vedla workshop a učila ostatní tkát?

Byla jsem ráda, že jsem mohla předat své zkušenosti dál. Lidé to přijímali s nadšením. Často si vybavili, že podobné koberečky mívali doma jejich rodiče nebo prarodiče. Mladší generaci pak zaujala možnost proměnit starý materiál v něco nového a smysluplného.

Co podle Vás mladé lidi na tkaní nejvíc oslovuje?

Zajímají se o recyklaci a životní prostředí. A děti? Ty jsou nadšené z možnosti vytvořit si něco vlastního. Líbí se jim, že při tkaní vidí vznikat konkrétní výsledek, sledují pohyb stavu a samy si s tím dokážou poradit. Mají z toho radost a často chtějí hned pokračovat.

Jaký je Váš názor na využívání recyklovaných materiálů při tkaní?

Je skvělé, že můžeme materiálu dát druhou šanci. Když vidím nějaký textil, který by jinak skončil mezi hadry, často si hned představím, co by se z něj dalo vytvořit. Například pěkný podsedák na lavičku nebo malý koberec.

Máte zájem dál předávat své dovednosti?

Určitě ano. S kamarádkami jsme založily klub třetího věku a chceme tam tkaní představit i ostatním. Většina z nich má doma zásoby starých látek, které by se daly krásně využít.

Jaký je Váš největší úspěch nebo nejmilejší vzpomínka spojená s tkaním?

Největší radost mám z toho, když kobereček, který někomu vyrobím, opravdu slouží a dělá mu radost. A úplně nejvíc mě baví moment překvapení, když ho na konci sundám ze stavu. Při tkaní totiž vidím jen malý kousek, a až když je hotovo, ukáže se celý vzor. Ten okamžik, kdy se koberec rozvine, je pro mě největší odměnou.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S VERONIKOU GADULOVOU

Jak jste se ke tkaní dostala a co vás na něm oslovilo? Co vás na tkaní nejvíce těší?

Tvořila jsem ráda už od malička. Ke tkaní jsem se dostala přes nošení dětí v šátku. Toužila jsem po originálním kousku, a tak jsem si chtěla utkat vlastní. Informací bylo tehdy málo, hledala jsem je hlavně na zahraničních webech. Tkala jsem šátky na zakázku, dnes se tkaní věnuji naplno, vedu kurzy, dodělávám ateliér a prodávám vlastní výrobky.

Jak fungují vaše online kurzy? Vracejí se lidé ke tkaní i po kurzech?

Vedu je od začátku, lidem pomáhám krok za krokem. Velká výhoda je, že si mohou video kdykoliv zastavit, vrátit a jít vlastním tempem. Naučí se u mě základy a klientky jsou s touto formou velmi spokojené. Klienti se po kurzech vrací, většinou mají nějaké základy a chtěli se v tkaní rozvíjet. Začít se dá na knize, rámu nebo menším stavu.

Účastní se vašich kurzů i děti nebo senioři? Máte zkušenost, jak různé věkové skupiny reagují na tkaní?

Pořádám jak online kurzy, tak i workshopy ve školách a vzdělávací programy. Tkaní je spíš technická než výtvarná disciplína, naučí se ho téměř každý. Baví to přibližně 97 % dětí, obzvlášť kurzy na rámu. Online kurzů se nejčastěji účastní ženy ve věku 45–65 let, ale začínají se zapojovat i muži. Nejstarší účastnicí byla paní ve věku 86 let.

Zaujalo mě, že se dá tkát třeba i na květináči. Jaký na to máte názor? Je složité si připravit osnovu třeba na knihu?

Může se tkát vlastně skoro na všem, kde se dá natáhnout osnova. Fantazii se meze nekladou. Není to složité, existuje řada návodů a knih, podle kterých to zvládne opravdu každý. Záleží hlavně na tom, jaký typ stavu si člověk zvolí.

Lze vaše metody aplikovat na zbytkový textil?

Určitě. Doporučila bych techniku na hřebenovém stávku. Tkat se dá i na knize nebo rámu, ale v takovém případě je potřeba používat tenčí pruhy látky.

Pracujete i se zbytkovým textilem?

Pracuji i se zbytkovým materiálem a látkami. Například odpad ze stavu lze využít na výrobu trásní. Odstrážky textilu se dají krásně zpracovat třeba na podsedáky nebo prostírání.

Vnímáte tkaní i jako formu relaxace nebo arteterapie? Digitální detox?

Tkaní vnímám jako formu arteterapie i meditace. Je to kontrast k dnešní uspěchané a digitální době, člověk se zastaví, soustředí se jen na jednu věc, myšlenky se zklidní. Nedá se u toho rozčilovat, musíte být přítomní v daném okamžiku. Tkaní je pro mě offline aktivita, zpomalení, návrat k rukodělnosti – zkrátka takový digitální detox.

Vidíte v tkaní i komunitní rozměr? Může být pro děti přínosné, když si něco utkají ze starého oblečení?

Aktuálně probíhají kurzy hlavně online, ale chystám otevření vlastního ateliéru pro osobní setkávání. Tkaní je pro děti nejen tvořivá činnost, ale zároveň skvělý způsob, jak jim přiblížit principy udržitelnosti. Mohou si utkat něco nového ze starého oblečení, které jim přirostlo k srdci. Vznikne tak smysluplný předmět, který se mohou ponechat jako vzpomínku.

Vnímáte rostoucí zájem o tkaní jako součást udržitelnějšího stylu života?

Podobně jako pletení nebo háčkování je tkaní návratem k ruční tvorbě a pomáhá lidem zpomalit v dnešní zrychlené době. Je to způsob, jak se naučit tradiční řemeslo, ale zároveň i oblast, která má potenciál dál se rozvíjet a fungovat i v současném kontextu.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S MARTINOU HOLCROVOU

Co Vás inspirovalo k tomu, abyste se začala věnovat tkaní hadrových koberců?

Po ztrátě zaměstnání jsem si udělala osobní audit svých dovedností. Zjistila jsem, že klasické ruční práce, jako je háčkování nebo pletení, nejsou ekonomicky výhodné. Objevila jsem ale mezeru na trhu – v Česku se nikdo nevěnoval výrobě koberců z použitého textilu. Tato skutečnost mě přiměla zaměřit se právě na hadrové koberce.

Jaké byly Vaše začátky ? S jakými výzvami jste se potýkala?

Začátky byly náročné. musela jsem investovat do tkalcovského stavu a osvojit si práci s osnovou, což je jedna z nejnáročnějších částí. Materiál jsem získávala od lidí, kteří mi posílali staré oblečení, a vytvářela jsem pro ně vzpomínkové hadráky. Původně jsem pracovala na dvoulistém tkalcovském stavu, později přešla na čtyřlístý stav, který umožňuje vytvářet složitější vzory.

Co pro Vás osobně tkaní znamená?

Tkaní mi přináší vnitřní klid. Je to proces, při kterém se mohu soustředit pouze na práci, což mi pomáhá vyčistit mysl. I když je to fyzicky náročné a občas mě bolí záda, výsledkem je hotový výrobek, který přináší uspokojení.

Jak dlouho hadrový koberec vydrží?

Pokud nedojde k poškození osnovy, hadrový koberec může vydržet velmi dlouho. Například kolečka od kancelářské židle mohou poškodit osnovu, což může vést k opotřebení koberce.

Co Vás přivedlo k práci s dětmi a jak na možnost tkaní reagují?

Spolupráce se školami vznikla spontánně během otevřených ateliérů, které začaly navštěvovat i děti. Zpočátku jsme se věnovali plstění, ale kvůli častým poraněním prstů jsme přešli na bezpečnější tkaní jednoduchých výrobků, jako jsou náramky či záložky. Tato činnost děti baví. Mají možnost tvořit rukama, pracovat s různými materiály a odnést si hotový výrobek. Díky tomu se u nich přirozeně rozvíjí jemná motorika a kreativita.

Jaké aktivity a programy nabízíte návštěvníkům?

Nabízím kurzy základního tkaní, otevřené dílny a workshopy zaměřené na výrobu hadrových koberců, šál a prostírání. Kromě toho se věnuji edukaci široké veřejnosti a pravidelně se účastním řemeslných trhů, zejména těch specializovaných.

Jak reagují zákazníci na produkty vyrobené z recyklovaných materiálů?

Zákazníky často překvapí, že mé koberce pocházejí z použitého textilu. Mnoho zakázek vytvářím na míru z materiálu, který mi sami dodají – například po úklidu šatníku mi zašlou rozměry i látku, ze které chtějí koberec vyrobit.

Jak vnímáte upcyclaci ve své tvorbě?

Při výrobě hadrových koberců běžně využívám zbytkový materiál. Lidé mi posílají pytle plné oblečení, které by jinak skončilo na skládce. Krátkodobě jsem spolupracovala také s textilní firmou, která dodávala ořezy, ale spolupráce již skončila. Z další oslovené firmy zatím nedorazila odpověď.

Získala jsem ocenění Hanácký výrobek. Co pro vás toto ocenění znamená?

Je to potvrzení kvality mé práce. Uděluje se jen jednomu řemeslníkovi na jedno řemeslo, a navíc jen těm, kdo tvoří na historickém území Hané. Pomáhá mi při přihlašování na řemeslné akce a vnímám ho jako výraz důvěry.

Jaké máte plány do budoucnosti s projektem Oldwomen?

Do budoucna bych si chtěla otevřít komunitní dílnu, a hlavně najít svého následovníka.

Jak by řekla paní Holcrová:

„Jediný blok při tkaní je hlava.“

„Nevyhazuj textil, dej ho raději na podlahu.“

PŘÍLOHA P IV: FOTODOKUMENTACE – PŘÍPRAVA MATERIÁLU

Příprava textilního materiálu pro tkaní – zpracování staré košile.

PŘÍLOHA P V: FOTODOKUMENTACE – TKANÍ NA STAVU

Zachycení fáze ručního prohazování člunku osnovou během tkaní hadrového koberce.

PŘÍLOHA P VI: FOTODOKUMENTACE – VÝSLEDNÝ VÝROBEK

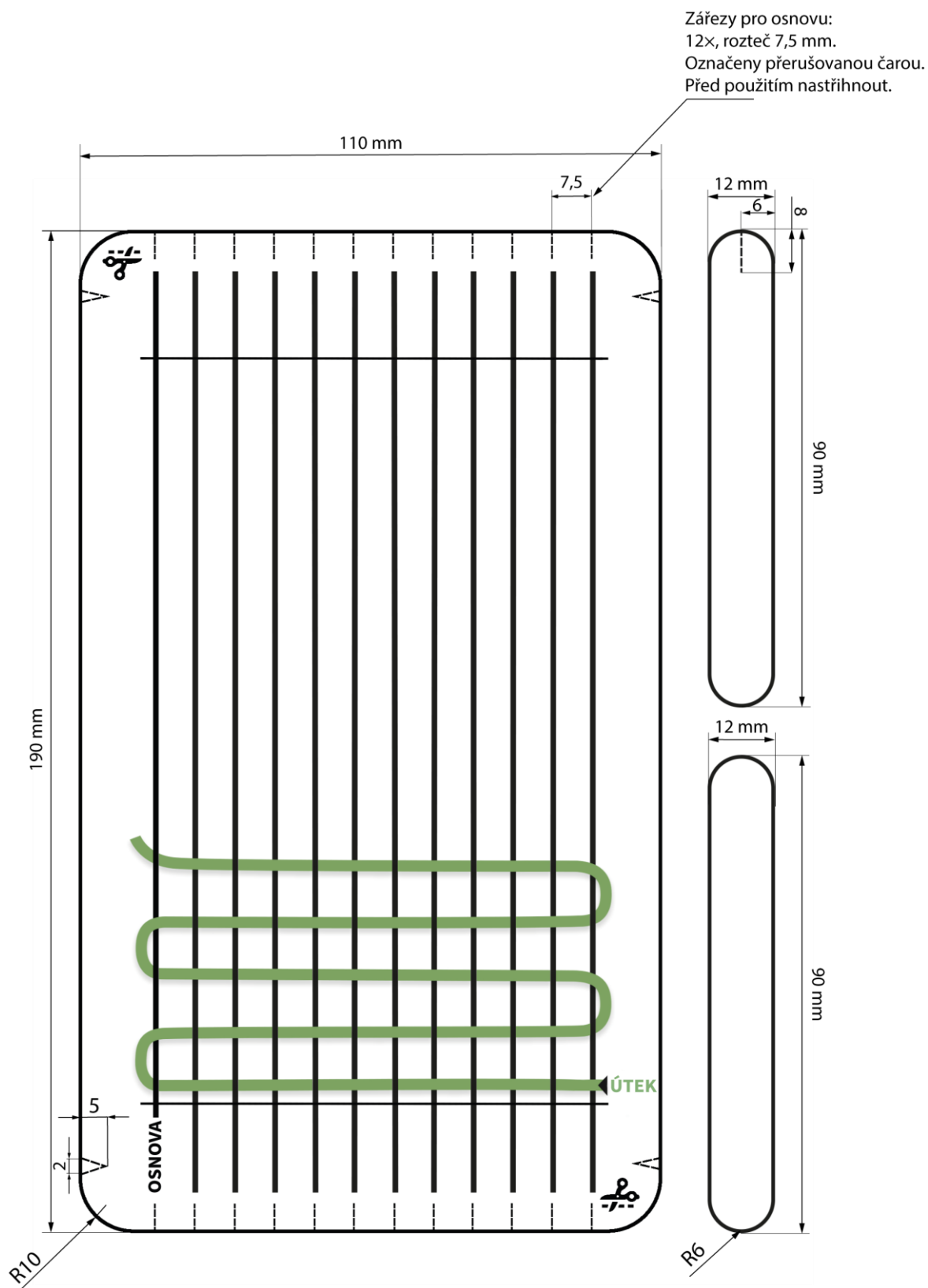
Dokončení koberce – zavazování osnovy tkalcovskými uzly a výsledný výrobek.

PŘÍLOHA P VII : VIDEO – PRAKTICKÁ UKÁZKA TKANÍ KOBERCE

<https://drive.google.com/file/d/1nc9M7L->

[b8vgEXK7WOP_Fa07oZPjw_Ymh/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1nc9M7L-b8vgEXK7WOP_Fa07oZPjw_Ymh/view?usp=sharing)

PŘÍLOHA P VIII : NÁKRES ŠABLONY S ROZMĚRY – MĚŘÍTKO 1:1

PŘÍLOHA P IX : VIDEO – UKÁZKA TKANÍ NA RÁMU

https://drive.google.com/file/d/1frvjMteJle5u7wzxbPGFAhrcHKB_tSw_/view?usp=sharing

PŘÍLOHA P X : PRVNÍ NÁVRH PŘÍRUČKY – 1 PŘEDNÍ STRANA

1 STRANA

Utkáno ze zbytků - nadpis

Zpomal. Tvoř. Dej věcem druhou šanci. – nadpis

Tohle je pozvání.

K prvnímu setkání s tkaním

S lidmi, kteří mu dávají život.

A s tradicí, která má co říct i dnes.

Hadrový koberec – nový život starému textilu

 Další kontakty, workshopy i inspiraci najdeš po naskenování QR kódu.

Chceš se rovnou zeptat?

 tkanee@tkanee.cz | kosenka@kosenka.cz | mholcrova@seznam.cz

prostor pro QR kód

Součástí je i pracovní list s mini rámem „Jednoduchý způsob, jak si tkaní zkusit doma, na workshupu, nebo kdekoliv, kde budeš mít chvilku a chuť tvořit.

2 STRANA

Proč tvořit z textilního odpadu?

 Textilní průmysl je 3. největší znečišťovatel planety

 Jedno tričko = až 2700 litrů vody

 Každý Čech vyhodí 11 kg oblečení ročně

 Většina textilu končí na skládce nebo ve spalovně

 Od ledna 2025 je v ČR povinné třídění textilu

Co s tím?

 Podporuj pomalou módu – méně kupuj, více tvoř

 Využívej second handy – oblečení můžeš nejen nakupovat, ale i darovat nebo prodat dál

 Upcykluj – proměň starý textil v něco nového

 Zachraň vzpomínky – z oblíbeného trička může být koberec

Hadrové koberce?

Tradiční technika, která spojuje ekologii, řemeslo a kreativitu

Vznikají z rozstříhaného textilu = žádný odpad, jen nový účel

Dříve běžné v každé domácnosti, dnes znovu oblíbené

Tkaní zpomaluje, zklidňuje a propojuje generace

PŘÍLOHA P XI : PRVNÍ NÁVRH PŘÍRUČKY – 2 ZADNÍ STRANA

3 STRANA Hadrové koberce

Hadrové koberce bývaly součástí téměř každé domácnosti – vyráběly se z rozstříhaných zbytků oblečení a sloužily dlouhá léta. Dnes se k nim vracíme jako k ekologické a zároveň kreativní formě upcyclingu. Nejenže dáváme nový život textilu, který by jinak skončil na skládce, ale zároveň si uchováváme vzpomínky, dovednosti a hodnoty, které by jinak mohly zmizet.

Kosenka – živá tradice z Valašska

Ve Valašských Kloboukách funguje komunitní centrum Kosenka, které chrání přírodu i řemesla. V jejich tkalcovské dílně se učí tradiční technika tkaní hadrových koberců, často ze zbytkového textilu. Tkaní je tu nejen řemeslem, ale i formou well-beingu, sdílení a tiché radosti. U stavu se zpomaluje čas, probouzí se tvořivost a posiluje vztah k přírodě i minulosti.

Veronika Gadulová / Tkanee

Veronika Gadulová pod značkou Tkanee propojuje tradiční tkaní s dnešním světem. Vede kurzy, tvoří šátky, přehozy a ukazuje, že ruční práce má v moderním životě své místo. Tkaní vnímá jako digitální detox, návrat k rukodělnosti a osobnímu klidu. Skrze kurzy přivádí ke stavu děti, seniory i dospělé, každý si v něm může najít vlastní rytmus a radost.

„Tkaní není jen technika. Je to způsob, jak být přítomní. A proměnit staré v nové.“

Martina Holcrová/ Oldwomen

Martina Holcrová, zakladatelka projektu Oldwomen, působí ve své dílně v historické pevnosti u Olomouce. Začínala s jednoduchým stavem, dnes učí děti i dospělé. Tkaní je pro ni rituál, klid a propojení s lidmi. Získala ocenění Hanácký výrobek, ale největší odměnou je pro ni radost těch, kteří si odnesou „vlastní kousek vzpomínek“.

„Nevyhazuj textil – dej ho raději na podlahu.“

4 STRANA

Fotky hotových výrobků Z trička koberec

PŘÍLOHA P XII: ILUSTRAČNÍ MOCKUPY PŘÍRUČKY

PŘÍLOHA P XIII: ILUSTRAČNÍ MOCKUPY PŘÍRUČKY

